

**T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ALMAN DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**“DEUTSCH IST SPITZE” ADLI ORTAÖĞRETİM ALMANCA
DERS KİTABINDA ÜLKEBİLGİSİ ÖGELERİNİN İNCELENMESİ**

**HAZIRLAYAN
Cemile Kübra KALKAN**

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Mehmet Sıraç İNAN**

**DIYARBAKIR
2012**

Özet

İnsanlar arasında en temel iletişim aracı olarak tanımlanan “dil”, sadece biçimsel bir yapıya sahip değildir. Aynı zamanda işlevsel bir yapıya da sahiptir. Bu işlevsel yapı, dilin kültür ile olan ilişkisinden doğar. İletinin alıcı tarafından doğru anlaşılması için alıcıda anlam bulması gerekir. Bu noktada bir dili öğrenmek sadece dilbilgisi kurallarını öğrenmek değildir, aynı zamanda o dile ait kültürel öğeleri de öğrenmektir.

Yabancı dil öğretiminde de öğrenci farklı bir kültürle karşılaşmaktadır. Kendinden farklı olanı anlama ve tanımlama süreci yaşamakta bu sürecin sonunda kendinin farkına varıp farklı olanı anlama ve hoşgörü kavramı oluşturmayı öğrenmektedir. Yabancı dil öğretiminde *amaç dile* ait kültürel bilgiler “ülkebilgisi” kavramı ile ifade edilmektedir. Son yıllarda yabancı dil öğretiminde oldukça önemli bir olgu haline gelen bu kavram yabancı dil derslerinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Ülkemizde hazırlanan yabancı dil öğretim programları ve öğretim araçlarında da ülkebilgisi kavramı yer almaktadır. Bu çalışma da; 2010-2011 eğitim öğretim yılında Türkiye’deki ortaöğretim kurumlarının 10. sınıflarına yönelik hazırlanan “Deutsch ist Spitze!” adlı eğitim aracında bulunan ülkebilgisel öğeler tespit edilmiş ve Meijer ve Jenkins’in “die Qual der Wahl?” yapıtlarında belirledikleri ülkebilgisel içeriği değerlendirme ölçütlerine göre değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda tespit edilen ülkebilgisel öğelerin, öğrenci grubuna uygun olmadığı ve bazı görsellerin metinlerle desteklenmediği için kültür aktarımında yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Yabancı dil eğitim araçları hazırlanma aşamasında öğrenci grubunun (ilgisi, yaşı) dikkate alınması gerektiği, amaç kültürün günlük yaşamını vurgulayan ve amaç kültür insanını anlatan öğeler verilmesi gerektiği öneriler bölümünde belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ülkebilgisi, ülkebilgisel öğeler, dil-kültür ilişkisi

Zusammenfassung

Die Sprache, die als hauptsächlichste Kommunikationsmittel unter den Menschen definiert wird, hat nicht nur eine formale Struktur, sondern auch eine funktionelle Struktur. Diese funktionelle Struktur besteht aus der Beziehung zwischen der Sprache und der Kultur. Dazu, dass die Botschaft richtig verstanden wird, soll diese Botschaft an dem Abnehmer einen Sinn haben. In diesem Punkt ist ein Fremdsprachlernen nicht nur alles gramatisch zu lernen, sondern auch die kulturelle Faktoren zu der angehörigen Sprache zu lernen.

Der Schüler nimmt einen Kontakt auf verschiedene Kulturen beim Fremdsprachlernen. Er erlebt eine Phase, in der er sich definiert und versteht. Am Ende dieser Phase lernt er, die Verschiedenen zu verstehen und Tolerant aufzubauen, in dem er sich bemerkt. Die kulturelle Informationen zur Zielsprache werden beim Fremdsprachlernen als "Landeskunde" definiert. Dieser Begriff, der in den letzten Jahren zu einem sehr wichtigen Phänomen geworden ist, ist ein Bestandteil von dem Fremdsprachlernen.

In den Lehrprogrammen und Lehrwerken, die in unserem Land vorbereitet sind, befindet sich die Landeskunde auch. In dieser Arbeit werden die landeskundlichen Faktoren im Lehrwerk "Deutsch ist Spitze, in der Türkei für 10. Klasse in der Sekunderstufe vorbereitet sind, festgestellt und wurde beim Sprachlehren auf funktionelle Sicht bewertet. Die Arbeit besteht aus fünf Kapiteln. Im ersten Kapitel wurden das Ziel der Arbeit und die Begriffe im Arbeit gegeben. Im zweiten Kapitel wurde Kenntnisse über was Landeskunde ist, Geschichte der Landeskunde, die Konzeptionen der Landeskunde im Fremdsprachenunterricht und die Arbeit, die in der Türkei gemacht werden, gegeben. Im dritten Teil wurde die Methode der Arbeit erklärt. Im vierten Teil wurde die landeskundliche Elemente festgestellt und interpretiert. Im fünften Teil, am Ende dieser Arbeit wurde es festgestellt, dass es in dem Lehrwerk landeskundliche Informationen gibt, aber es auch ungenügend ist um das Ziel Kultur zu lehren.

Schlüsselwörter: Landeskunde, landeskundliche Faktoren, Sprache-Kultur Beziehungen

Abstract

Language that is known as the basic communication tool among people does not only have a formal structure but also has a functional structure. This functional structure stems from the relationship between language and culture. In order to be understood the message by the receiver; it must have a meaning in the mind of the receiver. At that point, it can be stated that learning a language is not only learning the grammatical rules but also learning the cultural aspects of the language.

In foreign language learning, student encounters with different cultures. The student tries to understand and define the different ones from himself/herself. At the end of this period, the student realizes himself/herself and s/he learns the different cultures and tolerance term. The cultural knowledge of the target language in foreign language teaching is stated with “country knowledge” term. In recent years, this term has an important concept in foreign language teaching and it has been an indispensable part of foreign language lessons.

Country Knowledge term also takes place in educational programs and teaching materials of foreign language teaching in Turkey. In this study, the items related to country knowledge in “Deutsch ist Spitze” book, which is prepared for 10th grades of high schools in Turkey, are defined and evaluated according to the country knowledge evaluation criteria defined in “Qual der Wahl?” of Meijer and Jenkins. According to the the evaluation of the identified cultural knowledge items, it can be identified that these items are not suitable for the students and also some visuals are inadequate in terms of the transfer of culture because of not being supported with written texts. It can be stated that taking into consideration the interest and age of the students and also the cultural aspects of the target language such as daily life and life styles of people in this culture is very important while preparing foreign language learning materials.

Key words: Country Knowledge, Country Knowledge Items, Language-Culture Relationship

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu çalışma jürimiz tarafından Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Mehmet Sıraç İNAN (Danışman)

Üye : Prof. Dr. Sabri EYİĞÜN

Üye :Yrd. Doç. Dr. Abidin DAĞLI

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçene öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Enstitü Müdürü

Önsöz

“Deutsch ist Spitze” adlı almanca ders kitabının ülkebilgisel ögeler açısından değerlendirildiği bu çalışmada, öncelikle dil ve kültür ilişkisi açıklandı. Dilsel öğrenmelerin kültürel öğrenmeleri de zorunlu kıldığı belirtildi. Yabancı dil öğretiminde dil-kültür ilişkisinin “ülkebilgisi” kavramı ile yer aldığı, kavramın tarihsel süreçte gelişimi ve yabancı dil derslerine hangi yaklaşımlarla yansıdığı anlatıldı. Amaç dile ait kültürel ögelerin derslerde yer almasının motivasyonu arttırdığı vurgulandı. Adı geçen ders kitabı sadece ülkebilgisel içeriği yönüyle incelendi, ülkebilgisel ögeleri tespit edilip bu ögeler yeterlilikleri konusunda değerlendirildi. Araştırmacıyı bu çalışmaya sevk eden derslerde öğrencilerin Alman kültürü hakkındaki soruları olmuştur. Bu yüzden bu çalışmayla ders kitabının uygulama anında görülen eksiklikler belirtilmeye çalışılmıştır.

Tezin hazırlanma aşamasında bilgi ve deneyimleri ile bana yardımcı olan, en zor anlarımda desteğini esirgemeyen değerli danışmanım Sayın Prof. Dr. Mehmet Sıraç İNAN’a teşekkürü bir borç biliyorum. Ayrıca bugün bulunduğum noktada olmamı sağlayan, lisans ve lisansüstü derslerinde bizler için büyük emek harcayan Sayın hocam Prof. Dr. Sabri EYİĞÜN’e, tezimin son şeklini alması için yardımcı olan Sayın Yrd. Doç. Dr. Abidin DAĞLI ve Sayın Okutman Nigah BAYSAL’a, manevi destekleri için Sayın Öğrt. Görevlisi Sedat KARAKAŞ ve Zinnet BULUTTEKİN’e teşekkür ederim. Desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili ailem- özellikle canım annem Güler KALKAN ve eşim Recep DEVİREN’e en içten teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ZUSAMMENFASSUNG	ii
ABSTRACT	iii
ONAY SAYFASI	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
Problem Durumu.....	1
Problem Cümlesi.....	4
Alt Problemler.....	4
Sayıtlılar.....	4
Sınırlılıklar.....	4
Tanımlar.....	4

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
Ülkebilgisi.....	6
Ülkebilgisi Nedir?.....	7
Ülkebilgisinin Tarihsel Süreçte Gelişimi.....	10
Yabancı Dil Derslerinde Ülkebilgisi Yaklaşımları.....	12
Bilişsel Yaklaşım.....	13
İletişimsel Yaklaşım.....	16
Kültürlerarası Yaklaşım.....	19
Ülkebilgisinin Ders Kitaplarındaki Yeri Konusunda Türkiye’de Yapılan Çalışmalar...24	

BÖLÜM III

YÖNTEM	29
---------------------	----

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM	30
Deutsch ist Spitze Adlı Eğitim Aracında Ülkebilgisel Öğelerin İncelenmesi.....	30
Deutsch ist Spitze Adlı Eğitim Aracına Genel Bakış.....	30
Ders Kitabı.....	30
Çalışma Kitabı.....	31
Öğretmen Kılavuz Kitabı.....	31
Ses Cd’si.....	32
Ünitelere Genel Bakış.....	32
Ülkebilgisel Öğelerin Analizi.....	33
Ülkebilgisel Öğelerin Değerlendirilmesi.....	50
“Das Mannheimer Gutachten” Ölçütleri.....	50
“Der Stockholmer Kriterienkatalog” Ölçütleri.....	51
“Meijer und Jenkins Kriterienkatalog” Ölçütleri İle Değerlendirme.....	51

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER	57
Sonuç.....	57
Öneriler.....	59
KAYNAKÇA	60
EKLER	65
Ek-1 Ülkebilgisel Ögeler İçeren Resimler.....	65
Ek-2 Özgeçmiş.....	71

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Zeuner'e Göre Öğrenci Odaklı Ülkebilgisi Öğretimi.....	9
Şekil 2: Ülkebilgisi'nin Tarihi.....	11
Şekil 3: Yabancı Dil Derslerinde Ülkebilgisi Yaklaşımları.....	12
Şekil 4: die Deutschsprachigen Länder	35

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: die Adresse und die Telefonnummer.....	40
Tablo 2: der Stundenplan der Klasse 10 B.....	41
Tablo 3: Aile Üyeleri.....	42
Tablo 4: Ders Kitabında Bulunan Fotoğraf ve Çizim Sayıları.....	54
Tablo 5: Ders Kitabında Bulunan Görsellerin Ünitelere Göre Dağılımı.....	54

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmaya ilişkin problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, sayılılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

Problem Durumu

Bilindiği gibi yabancı dil, uluslararası iletişimin vazgeçilmez bir aracıdır. Büyük bir hızla gelişen çağı yakalayabilmek bütün toplumların birincil hedefidir. Bu hedefe ulaşmanın ilk koşulu da yabancı dil eğitimidir.

Yabancı dil eğitimi, bütün ülkelerin eğitim politikalarında önemli bir yere sahiptir. Ülkemizde de dil öğretimi konusunda cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası dönemde ciddi gelişmeler yaşanmıştır. Cumhuriyet'in ilanı ile ülkemizde yabancı dil olarak batılı dillere verilen önem artmıştır.

Yabancı dil ilköğretim dâhil bütün eğitim sisteminde zorunlu hale gelmiştir. Ancak uluslararası düzeyde yaşanan kültürel ilişkilerin yoğunluğu, ikinci yabancı dil öğretiminin de zorunlu dersler arasına alınmasını sağlamıştır. 2001- 2002 öğretim yılından itibaren Anadolu Öğretmen Liselerine, 2004- 2005 öğretim yılından itibaren de Anadolu Liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve Fen Liseleri eğitim programlarında ikinci yabancı dil dersi haftada iki saat zorunlu olarak yer almıştır (MEB, 2006: 1).

1980'li yıllardan beri gelişen dünyanın koşullarına uygun olarak yabancı dil öğrenme amaçları da değişmiştir. Bir dili bilmek başarılı bir iletişim için yeterli gelmemektedir. Bir dili öğrenmek onun kültürünü de tanımayı gerektirir. Yabancı dil öğretiminde son yıllarda bu ilişki üzerinde önemle durulmaya başlandı. Öğretilen yabancı dilin ülkesi ve kültürü hakkındaki bilgiler ders kitaplarında yerini aldı. Bu durumun ortaya çıkmasında bir taraftan dilin kullanım boyutunu ön plana çıkaran

edimbilimin ders kitaplarına yansımalarının, diğer taraftan yabancı dil aracılığıyla farklılıkları tanıma ve önyargıları yok etme amacını taşıyan kültürlerarası yaklaşımın etkileri olduğu söylenebilir.

Bilindiği gibi kültür çok yönlü bir kavramdır. Yabancı dil öğretimine yansımaları farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Ancak özellikle amaç dil ülkesine ilişkin bilgiler her yabancı dil öğrenen kişinin merak ettiği türdendir. Öğrendiğimiz dilin toplumsal yaşamı, kültürel ilişkileri, dünyayı algılayışı doğal olarak ilgimizi çekmektedir. Bu bilgileri edindiğimiz zaman, bizim kültürümüzden, bu güne dek mutlak doğru kabul ettiğimiz yaşam biçimlerinden ve anlayışlardan farklı olanlara da ulaşmış olacağız. Böylece dünyayı farklı algılamaya ve belki de yepyeni olumlu bir gözle değerlendirmeye başlayacağız. Demek ki yabancı dil dersi bize yeni ufuklar açmaktadır.

Yabancı dil öğretimi ve öğreniminde kültür konusu somut olarak ülkebilgisi biçiminde görülmektedir. Bu nedenle, son yıllarda yabancı dil öğretiminde ülkebilgisi kavramı önemli bir yer tutmaktadır. Kültürlerarası yaklaşıma ya da kültürlerarası öğrenmeye dayanan ülkebilgisi, yabancı dil ders araçlarına daha belirgin biçimde girmiştir.

Dilin, doğru ve yerinde kullanımı için iletişim ortamının dil dışı kurallarını da bilmek gerekir. İletişim yetisi denilen bu bilgi dilbilgisel, toplumbilimsel, söylemsel ve strateji yetileri ile birlikte söz konusu dilin konuşulduğu ortamda ortak değerlerin kaynağı olan kültürel bilgidir (Uslu, 2008: 62). Bugün “Dil öğrenmek, kültür öğrenmektir” (Krumm, 1994: 28) ilkesini benimsemiş olan yabancı dil öğretiminde tarihsel süreç içerisinde birçok yöntem kullanılmıştır. Kullanılan her yeni yöntem öncekinin eksikliğinden hareketle oluşturulmuş ve dilin dört temel becerisi olan *dinleme, konuşma, okuma ve yazma* becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ancak iletişim yetisinin geliştirilebilmesi için bu dört temel becerinin hiçbirinin bir diğerine üstünlüğünün olmadığı kabul edilmekte ve hepsinin birden eş zamanlı olarak verilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca ulaşmada hedef kültürün tanınmasının gerekliliği anlaşılmış ve “kültürlerarası yaklaşım”ın çıkış noktalarından birisi de bu görüş olmuştur (Krumm, 2003: 118-119, Akt. Yılmaz, 2009: 510).

Kültürlerarası öğrenme, bir kişinin yabancı olanı anlaması ve kendi kültürü ile kıyaslayarak yabancı olana karşı empati ve tolerans kavramını geliştirmesidir. Yabancı dil dersinde öğrenci dil ile birlikte farklı bir kültürle karşılaşmaktadır. Karşılaştığı bu kültürde kendinde olmayan kültürel özellikler bulabilir. Bu durumda öğrenci iki kültür arasında karşılaştırmalar yaparak yabancı olana karşı hoşgörü geliştirir, öğrenciye dünyaya, olaylara, insanlara, alışkanlıkların dışına çıkarak, daha geniş bir açıdan önyargısız bakmayı öğretir (Tapan, 1990: 199).

Öğrencinin yabancı kültürü tanınması için onunla ilgili doğru bilgilere ulaşması gerekir. Bir ülkenin tarihi, coğrafyası, ekonomisi, sanat anlayışı, toplumu, kültürü ile ilgili bütün bilgilerini kapsayan disiplinin adı “ülkebilgisi”dir. Buttjes ülke bilgisini yabancı dil dersinde öğrenilen dilin bütün toplumsal ilişkisi şeklinde tanımlamıştır (Buttjes, 1989: 112).

Almanya’da 1970’li yılların ortalarından beri yabancı dil olarak Almanca dersleri için ülkebilgisi konuları daha fazla dikkate alınmaktadır. Yabancı dil öğretiminde, dil ve kültürün birbirinden ayıramayacağı ve yabancı dilin kültürle ilgili bilgiler vermesi gerektiği üzerinde durulmaktadır.

Türkiye’de de Eğitim Fakültelerinin Almanca öğretmeni yetiştiren öğretim programlarına 2006–2007 öğretim yılından itibaren ülkelerle ilgili bilgilerin aktarılmasının hedeflendiği “Karşılaştırılmalı Ülke Bilgisi” adlı bir ders konulmuştur. Bu durumda, Türkiye’de ortaöğretimde Almanca öğrencileri yabancı dil dersinde amaç dilin ülke bilgisini nasıl öğrenebilir? Bu noktada ders öğretmeni kadar, ders kitabı da büyük önem taşıyor. Çünkü, ders kitabı genel ve özel hedeflerin içerik ile somutlaştırılarak sunulduğu, sınıf içindeki öğretim sürecini yönlendirmede en etkili araçlardan biridir. Araştırmacı da bu çalışmada orta öğretim 10. sınıf ikinci yabancı dil Almanca dersinde kullanılan “Deutsch ist spitze” adlı eğitim aracındaki ülkebilgisel öğeleri incelemeye çalışmıştır. “Deutsch ist spitze” adlı eğitim aracı Milli Eğitim Bakanlığı’ nın 2006 İkinci Yabancı Dil Öğretim Programı’nın genel ve özel hedeflerini somutlaştırmak amacıyla hazırlanmıştır (Deutsch ist spitze Öğretmen Kitabı: 10). Bu

eğitim aracı bir ders kitabı, bir çalışma kitabı, bir ğretmen kılavuz kitabı ve bir ses cd'sinden oluşmaktadır. Çalışmada, sadece eğitim aracında bulunan yazılı ögelere değil, aynı zamanda görsel ögelere de yer verilmiştir.

Problem Cümlesi

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı orta ğretim kurumları 10.sınıflarında okutulan “Deutsch ist Spitze” kitabında yer alan ülkebilgisi ögeleri nelerdir?

Alt Problemler

lkebilgisel kavram açısından “Deutsch ist Spitze” kitabında yer alan:

- (a) şehir,
- (b) yer (alışveriş merkezleri, tren istasyonu, ev yapıları vb),
- (c) kişi ögeleri nelerdir ve bunların ünitelere dağılımı nasıldır?

Sayıtlar

1. Yabancı dil ğretiminde kültür kavramı oldukça önemlidir.
2. Yabancı dil ğretiminde amaç kültür yeterli lde tanınmazsa iletişim sağlıklı gelişmeyebilir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 2010-2011 eğitim ğretim yılında orta ğretim kurumlarının 10. sınıflarında okutulan “Deutsch ist Spitze” eğitim aracında yer alan ülkebilgisi ögeleri ile sınırlıdır.

Tanımlar

Eğitim Aracı: Bu araştırmada eğitim aracı, 10. Sınıflarda okutulan “Deutsch ist Spitze” adlı ders kitabı, alıştırma kitabı, ğretmen kılavuz kitabı ve bir ses CD' dir.

Kültür: Bir toplumun tarihi süreçte meydana getirdiği maddi ve manevi ortak değerlerdir.

Amaç Kültür: Öğrenilen/öğretilen dile ait kültürdür.

Ülkebilgisi: Bir ülkenin tarihi, coğrafyası, ekonomisi, politikası, kültürü hakkında bilgileri kapsayan terimdir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ülkebilgisi kavramının tanımı, tarihsel süreçte gelişimi, kavramın yaklaşımlarını ve Türkiye’de bu konu ile ilgili yapılan araştırmalar hakkında bilgi verilmiştir.

ÜLKEBİLGİSİ

Yabancı dil öğretiminin göreceli olarak uzun bir geçmişi olduğu bilinmektedir. Bu süreç içerisinde ortaya çıkan gereksinimlere göre yeni yöntem ve yaklaşım arayışlarına gidilmiştir. Her yöntemin ağırlıklı olarak üzerinde durduğu kavram ve ilkelerden söz edilebilir. Bu bağlamda ülkebilgisi, son yıllarda yabancı dil öğretiminin merkezinde yer alan kavramlardan biri olarak görülmektedir.

Dilin bir biçimsel, bir de işlevsel yönü bulunmaktadır. Biçimsel yönü sözcükler, yapılar ve dilbilgisinden oluşur. İşlevsel yönü ise insanlar arasında iletişimi sağlama özelliğidir. Dilin birincil amacının insanlar arasında iletişimi sağlamak olduğu düşüncesinden hareketle, salt dilbilgisi öğrenmenin sağlıklı iletişimi sağlamayacağı gözlemlenmiştir. Sağlıklı bir iletişim gerçekleşmesi için dilsel ifadelerin amaç dilde anlamlı olması gereklidir. Dilsel ifadelerin anlam kazanmasında dil-kültür ilişkisi göze çarpmaktadır. Bu ilişki en somut şekilde ülkebilgisi kavramıyla verilmektedir.

Kültür bir toplumun yaşam tarzı ve ortaya koydukları ürünlerin toplamıdır. Biechele ve Padros da kültürün kapsamını şöyle ifade etmektedirler: “Kültür - 20.yüzyılın 80’li yıllarının ortalarından beri sosyal ve beşeri bilimlerde tarif edildiği gibi- belli bir dil ve kültür alanında yaşayan insanların, tüm yaşam gerçeklerini, yani düşünce ve davranışlarının tüm eylem ve ürünlerini kapsar. Aynı zamanda, toplumsal

yaşamı belirleyen kural ve deneyimler, örneğin, insanların yeni ve yabancı olana karşı tutumları ile diğer düşünce, değer sistemi ve yaşam şekillerine karşı tutumları buna dahildir” (Biechele und Padros, 2003: 12).

Kültür toplum yaşamının bütün ürünlerini kapsar. Dil ise kültürün taşıyıcısıdır. Dil ile kültür arasındaki bağ öyle yoğundur ki biri olmadan diğeri düşünülemez. İnsanın düşünmesi ancak dil ile olanaklı olduğundan, dilde üstünlük yaratamayan bir ulusun düşünceleri de sığ kalır, düşünceleri dar ve sınırlı olan toplumun kültürel anlamda gelişmesi de olumsuz etkilenir. Bu yüzden dil ile kültür birlikte gelişir (Akarsu, 1998: 88).

Dil ve kültür ilişkisi yabancı dil öğretiminde de önem kazanmıştır. “Dil, kültürel biçimlerin aynasıdır” (Biechele und Padros, 2003: 13) ve “Dil öğrenmek kültür öğrenmektir”(Krumm, 1994: 28) ifadeleri de düşünüldüğü zaman yabancı dil öğrenen bireyin yabancıyı anlaması ve sağlıklı bir iletişim sağlaması kültürel bilgiye sahip olmaksızın mümkün değildir. Bu noktada, ülkebilgisi kavramı en genel anlamında yabancı dil derslerinde dilin sadece yapısal olarak öğretilmesi değil de amaç dil ülkesine ait bilgilerin verilmesini hedefleyen alan olarak tanımlanır. Ülke bilgisinin konu alanları coğrafya, tarih, bilim, sanat, ekonomi, toplum ve günlük bilgidir.

Ülkebilgisi Nedir?

Yabancı dil öğretiminde ülkebilgisi kavramı son zamanlarda büyük önem kazanmıştır. Ülkebilgisi, yabancı dil öğretiminde sadece dilsel yapıların öğretilmesinin yerine bir iletişim aracı olarak kullanılan dilin konuşulduğu ülke ve kültürü hakkında bilgi verilmesini hedefleyen bir terimdir.

Ülkebilgisi kavramı 19. yüzyılın sonlarından itibaren dil öğretimi alanında birçok araştırmaya konu edilmiştir. Kavramın ne olduğu hakkında birçok görüş sunulmuştur. Biechele ve Padros (2003, 17–18) “Didaktik der Landeskunde” adlı kitaplarında ülkebilgisi için şu açıklamalarda bulunmuşlardır:

- Ülkebilgisi başka bir ülkedeki günlük durumları anlamak ve uygun dilsel

davranışlar için gerekli bilgileri verir.

- Ülkebilgisi mümkün olduğunca ekonomi, coğrafya, tarih, politika, kültür, vs.. hakkında kapsamlı bilgi vermelidir.
- Ülkebilgisi amaç dil ülkesinin kültürü hakkında bilgiler vermelidir. Bu şekilde öğrenci amaç kültürün ne kadar karışık ve çelişkili olduğunu anlamalıdır.
- Ülkebilgisel öğrenmelerin merkezinde amaç dil ülkesinin insanı vardır. Ülkebilgisi her şeyden önce amaç dil ülkesinin günlük yaşamını anlatmalıdır.
- Dil ve ülkebilgisi çözülmez bir şekilde birbirlerine bağlıdır. Her dilsel öğrenmenin ülkebilgisel bir bileşeni vardır, aynı zamanda her ülkebilgisel öğrenmenin de dilsel bir bileşeni vardır.

ABCD Tezleri'nde* (1990: 15) ülkebilgisi için şu tanım yapılmıştır: “Ülkebilgisi yabancı dil derslerinde dil ve kültürel bilgilerinin birleşiminin somutlaştığı bir disiplindir.” Buttjes (1989: 112) de benzer bir yorumla ülkebilgisini, yabancı dil dersinde öğrenilen dilin bütün toplumsal ilişkilerini kapsayan bir disiplin olarak tanımlamıştır.

Yapılan tanımlarda ortak olan nokta ülkebilgisinin öğrenilen dilin kültürü hakkında bilgi vermesidir. Bu bağlamda toplum, dil ve kültür ilişkisine dikkat edilmelidir. Dil, en temel anlamıyla insanlar arasında iletişimi sağlayan araçtır. Sadece belli seslerden ya da kurallardan oluşan bir yapı değildir. İnsanın ortaya koyduğu bir ürün olan dil, insanın gelişimiyle birlikte hiç durmaksızın yeni kavramlar yeni anlatımlar oluşturur (Ozil, 1991: 95).

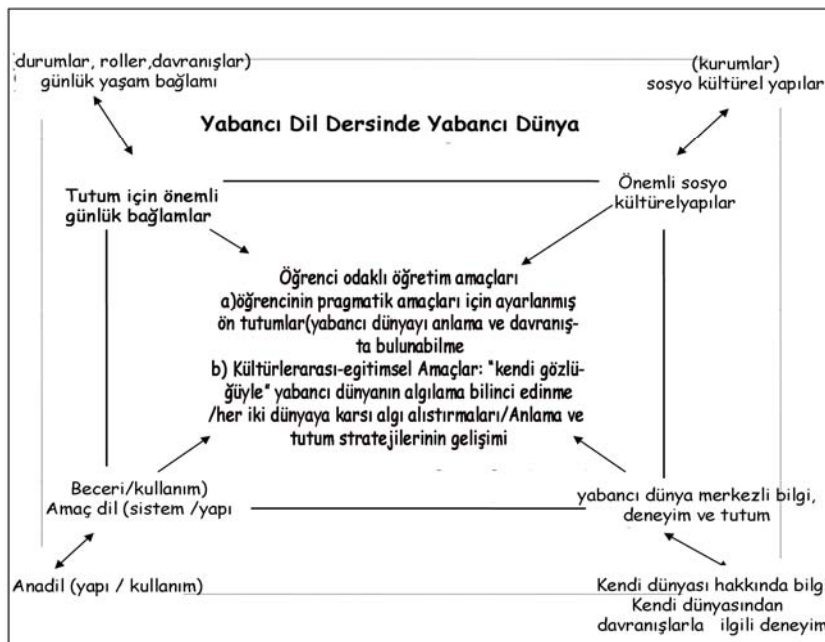
Ülkebilgisi yabancı dil derslerinde sadece düz bilgi aktarımını hedeflemez. Verilen bilgilerin nerede, ne zaman, hangi durumlarda kullanılacağını da gösterir. Böylece öğrenci amaç dili konuşucularının günlük yaşamı hakkında bilgi sahibi olur.

* ABCD Tezleri, Avusturya, İsviçre, Almanya Federal Cumhuriyeti ve Alman Demokratik Cumhuriyeti Almanca Öğretmenleri Birliklerinden üçer temsilcinin katılımıyla oluşturulan bir çalışma grubunun Leipzig ve Münih'te düzenlenen iki çalışma sonucunda yabancı dil derslerinde ülkebilgisinin rolü ile ilgili oluşturduğu tezlerdir.

Yabancı dilde iletişime geçerken, o kültürün özelliklerini de dikkate alması gerektiğini öğrenir.

Ayrıca “dil kültürel biçimlerin aynasıdır ve yeni bir dil öğrendiğimizde daima şimdiye kadar sahip olduğumuz dilsel ve kültürel bilgilerin anlamlarını yaşıyoruz” (Biechele und Padros, 2003: 15) ifadesinden hareketle öğrendiğimiz dili kendi yaşam deneyimlerimizle anlamlandırdığımızı ifade edebiliriz. Dil öğrenen karşılaştığı yeni kültürdeki olguları kendi olguları ile kıyaslar ve bu noktada hem kendi dünyasını daha iyi tanır hem de yabancıya karşı empati ve tolerans kavramlarını oluşturur. Bu durum öğrenciye bilgi ve düşünce zenginliği katarak dil öğretiminin eğitsel boyutuna da hizmet eder. Empati ve tolerans kavramlarının oluşumuyla sadece dilin eğitimsel boyutuna hizmet etmiş olması sağlanmaz. Aynı zamanda yabancı dil öğretiminin hedefleri arasında sayılabilecek olan “Yabancı dil dersleri ön yargıları yıkmalı ve farklı kültürdeki insanlar arasında anlayış kavramının gelişmesini desteklemelidir” ilkesi de anlayış ve tolerans kavramlarının geliştirilmesiyle gerçekleşir.

Ülkebilgisi konu alanı itibariyle oldukça geniş bir alana sahiptir. Kültürel bilgilerin sunumu yabancı dil dersinde ne kadar yapılabilir ya da hangi kültürel bilgiler verilmelidir? Bu noktada öğrenci merkezli bir eğitim amaçlanmalıdır. Yabancı kültürle tanışan öğrenci kendi ölçütleriyle bu kültürü algılamaya çalışmaktadır. Bu yüzden yabancı dil dersinde ülkebilgisi öğretimi öğrenci ilgi ve ihtiyaçları temel alınarak yapılmalıdır. Bu gerekliliği Neuner (1993) de aşağıdaki şekil ile açıklamaktadır.



Şekil 1 -Neuner'e göre öğrenci odaklı ülkebilgisi öğretimi

Ülkebilgisi Kavramının Tarihsel Süreçte Gelişimi

19. yüzyılın sonunda ekonomik, politik ve askeri alanda güçlenen Almanya'da yabancı dil öğrenimi önem kazanmıştır. Almanya'daki yabancı dil öğreniminin ve ülkebilgisi kavramının gelişimi Lüger (1991) tarafından aşağıdaki şekil ile anlatılmıştır:

Toplumsal bağlamda Eğitim hedefleri	ülkebilgisel yaklaşımlar	yabancı dil derslerinin görevi
1880'den beri	GERÇEKBİLGİ	yeni diller reform Hareketi ve yabancı dil derslerinin önem kazanması
Geleneksel eğitim hedeflerine eleştiri – ekonomik canlanma ve Sömürgeci politika Yabancı dile duyulan ihtiyaç yönü:günlük yaş ve kurumlar, ulaşım, ekonomi alanında bilgiler	pozitif bilimler anlayışı ülke ve insanlar hakkında yararlı bilgiler öğretimi halklar psikolojisi	güçlü pratik iş dili öğretimi
Eğitimin kalkınması		
20.yy'ın başında (yükseliş noktası 30'lı yıllar)	KÜLTÜRBİLGİSİ bütünsel yaklaşım	yabancı dilin eğitimsel değerinin vurgulanması
– milli eğitim Almanın ahlaki ve kültürel üstünlüğü	“Wesensschau”-Vols-/Nationalcharakter antithetische Vergleiche , Überakzentuierung Von Unterschieden	
– 1933 den beri nasyonal sosyal Propaganda politikası	Düşman imgesi çizimi kültür ve medeniyet ırkçı argümanlar	yeni dilsel alanların azaltılması:özellikle Fransızca
	Kültürbilgisel amaçların artırılması “volkeitskunde”	dilbilgisi ve edebiyat birleştirilmesi(dil öğrenme ve yabancı kültüre bakış
– 1945 den sonra uluslar arası diyalog fikri	stereotiplerin belirlenmesi ön yargıların yıkılması	

– Avrupa Birleşim politikasının başlanması: yabancı dil öğrenimine teşvik	eğitim planlarında ülke bilgisi açıkça belirtilmedi	
	gittikçe artan kimlik kültürelbilgisel yaklaşımları kaybettirdi	
– eğitim reformu	ÜLKEBİLGİSİ	“Verlandeskundlichung”
–60 lı yılların sonuna doğru Öğrenci hareketi	A) <u>sprachinhärente</u> ülkebilgisi ülkebilgisi dil ediniminin bö	yetisel amaçlar (konuşma yetisi günlük durumlarda öğrenme amacı iletişimsel yeti
– özgürleştirici toplumsal teşvikler	B)problem odaklı ülkebilgisi: konular amaç ülkelerin gelişim eğilimlerine yönelik, kültürlerarası karşılaştırma	kültürlerarası iletişim becerileri
– ticaret ve sanayi alanında Dil ihtiyacı	ÜLKEBİLİMİ Bilgilerin alınması ve Sosyal bilimsel metotlar	

Şekil 2 - Ülkebilgisinin Tarihi

Yabancı dil öğretiminin önem kazanmasıyla Almanya’da ilk olarak 19.yüzyılın sonuna doğru amaç dil ülkesininin tarihi, coğrafyası, toplumsal yapısı ile ilgili ansiklopedik bilgiler yabancı dil derslerinde yerini almıştır. Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra bu disiplin “Kulturkunde” adı altında yeniden düzenlenmiş ve eğitim politikaları da Humbolt’un “millet ve kültür birliği” tezine dayanarak milliyetçi bir içerik kazanmıştır. Almanya’nın ahlaki ve kültürel değerlerini yücelten bu anlayış, 1933 den sonra Nasyonsosyalist partisinin propagandasına dönüşmüş ve Nazi döneminde kültür bilgisi dersinin amacı, ötekini düşman gösteren, Alman ırkının üstünlüğünü kanıtlamaya çalışan “Rassenkunde” dersi haline getirilmiştir. 1945 yılından sonra Nazilerin oluşturduğu önyargıları yok etmek amacıyla yabancı dil öğreniminde yeni yaklaşımlar geliştirilmiş ve eğitim reformu yapılmıştır. Altmışlı yılların sonlarında öğrenci hareketlerinin başlaması, sanayi ve ticaretin gelişmesi ile yabancı dil öğrenme ihtiyacının artması ile dersin adı “Landeskunde” olarak değiştirilerek ders dil edinimi sürecininin parçası haline gelmiştir. Günlük yaşam durumlarından yola çıkan bu ders, öğrencinin bildirişimsel becerisini ve kültürlerarası iletişim becerisini geliştirmeyi hedefleyen içeriklere yönelmiştir. 80’li yıllardan itibaren kültürlerarası iletişimin de kabulü ile ders empati ve anlayış kavramlarını geliştirecek içeriklerle desteklenerek

“Landeswissenschaft” olarak adlandırılmaktadır (Uyar, 2007: 49).

Yabancı Dil Derslerinde Ülkebilgisi Yaklaşımları

Almanca'nın kullanım alanında *kültür* uzun zaman “hak, iyilik ve güzellik” ile eş tutularak yazılı edebiyata, klasik müziğe, resim sanatına, temsili mimari yapılara, klasik baleye ait bir kavram olarak kullanıldı. Kültür günlük alan sayılabilecek iş ve teknik, ekonomi, toplum ve politika değildi. Ancak aşağı yukarı 20.yüzyılın 70’li yıllarından itibaren “gelişmiş kültür kavramı” kullanılmaya başlandı. Bu kavramın kökü etnolojiden geliyordu ve yüksek kültür ürünlerini kapsamak yerine işçi şarkıları ve komik edebiyat, moda ve reklam, rock ve pop müzik, bilim ve sanat, işçilerin ilgileri gibi sosyopolitik konuları kapsıyordu. Kültür kavramının anlaşılmasında yaşanan bu değişiklik ülkebilgisi öğretiminde de önemli bir rol oynadı (Biechele, Padros, 2003: 11–12) Kültür kavramının gelişmesi yabancı dil derslerinde ülkebilgisi yaklaşımlarının oluşumunu da etkiledi.

Günter Weimann ve Wolfram Hösch Ülkebilgisi yabancı dil derslerinde ülkebilgisi yaklaşımlarını üç başlık altında şu şekil ile açıklamışlardır (Pauldrach, 1992: 6).

	Bilişsel Yaklaşım	İletişimsel Yaklaşım	Kültürlerarası yaklaşım
Öğretim Yeri	Başlı başına bir alan, bağımsız bir ders	Yabancı dil derslerinde	Yabancı dil derslerinde
Genel hedef	Bilgi: kültür ve toplumu oluşturan sistematik bilgi	İletişimsel Yeti: Yanlış anlamalar olmaksızın iletişim kurmak	İletişimsel yetkinlik ve kültürel anlayış: kendini ve başkalarını daha iyi anlamak
İçeriği	Sosyoloji Politika Ekonomi Kültür Tarih Ülke İmajı	İnsanlar nasıl yaşar Birbirleriyle ilişkileri nasıldır Nasıl devlet oluşturulur Geçimlerini nasıl sağlarlar Geçimlerini sağlamak için ne iş yaparlar Ne tür bir eğitim alırlar GÜNLÜK YAŞAM KÜLTÜR	Derste hedef kültürün temsilleri: öğrenen ve amaç kültürdeki anlamları YABANCIYI/KÜLTÜRÜ ANLAMAK

Şekil 3- Yabancı Dil Derslerinde Ülkebilgisi Yaklaşımları

1. Bilişsel Yaklaşım (Ansiklopedik Ülkebilgisi)

20. yüzyılın 1950’li yıllarında dil yapılardan oluşan bir sistem olarak kabul ediliyordu. Yabancı dil derslerinin en önemli amacı dil sistemlerinin bilgisinin verilmesiydi. Bu dönemde kültür kavramı da “yüksek kültür” ürünlerini karşılıyordu. Önemli olan estetik ve güzellikti. Dilin sadece sistem olarak kabul edildiği yabancı dil derslerinde ülkebilgisinin öğrenim içeriği amaç dil ülkesine ait bilgilerden oluşmaktadır. Öğrenciye amaç kültürün coğrafyası, tarihi, ekonomisi, mimarisi, gelenek, görenekleri, vb. hakkında bilgi verilmesi hedeflenmiştir. Ülkebilgisinin öğrenim amacı sadece amaç-dil ülkesi hakkında sistematik bilgiler verilmesidir. Bu bilgiler öğrenciye okuma parçaları, istatistikler ve tablolar aracılığıyla verilir. Bu bilgilerin yardımıyla öğrencide belirli bir ülke imajı oluşturulması hedeflenir.

Bilişsel yaklaşım olarak adlandırılan bu yaklaşım sadece ansiklopedik bilgiler içerdiği için sınırsızlık problemini de beraberinde getirmektedir. Yani ansiklopedik bilgilerin verilmeye çalışılması, yabancı dil derslerinin kapsamını aşabilir. Bir toplumun kültürel anlamda bütün bilgilerinin verilmesinde zorluklar yaşanabilir. Ayrıca amaç-dilin Almanca olduğu düşünülürse bu sorunun katlanarak büyüdüğü görülecektir. Çünkü Almanca konuşulan ülkelerin hepsine ait bilgiler, yabancı dil dersinin içeriğine girmek zorunda kalacaktır. Aşağıdaki konular bilişsel yaklaşıma göre hazırlanan ülkebilgisi dersi için örnek olarak gösterilebilir;

Die Bundesrepublik Deutschland

Die Bundesrepublik Deutschland wurde am 7. September 1949 aus den Zonen Deutschlands gebildet, die seit 1945 von den Amerikanern, den Briten und den Franzosen besetzt waren. Sie hat eine Fläche von 248 000 qkm und 61,6 Millionen Einwohner. Wie ihr Name sagt, ist sie kein zentralistischer Staat, sondern ein Bund, dessen Glieder, die Länder, an der Gesetzgebung beteiligt sind. Über den Bundesrat haben die Regierungen der Länder Einfluß auf die Gesetzgebung und die Verwaltung der Bundesrepublik.

Das „Grundgesetz“, das im Mai 1949 in Kraft trat, ist die provisorische Verfassung des Staates. An der Spitze steht der *Bundespräsident*. Er wird vom Bundestag – dem Parlament des Bundes – und den Delegierten der Landtage – den Parlamenten der Länder – auf fünf Jahre gewählt und vertritt die Bundesrepublik nach außen. Die Verantwortung für die Regierung trägt der *Bundeskanzler*, der vom Bundestag auf vier Jahre gewählt wird. Er bestimmt die Minister, die mit ihm zusammen die *Bundesregierung* bilden. Die Gesetze werden vom *Bundestag* beschlossen, müssen aber dann dem *Bundesrat*, der Vertretung der Länder, vorgelegt werden. Der Bundesrat kann Gesetze ablehnen, wenn sie gegen die Interessen der Länder gerichtet sind. Eine Änderung des „Grundgesetzes“ kann ohne seine Zustimmung nicht erfolgen.

Jeder Bundesbürger wird mit 18 Jahren wahlberechtigt und kann vom 21. Lebensjahr an zum Abgeordneten gewählt werden. Das Wahlgesetz kennt keinen Unterschied zwischen Männern und Frauen.

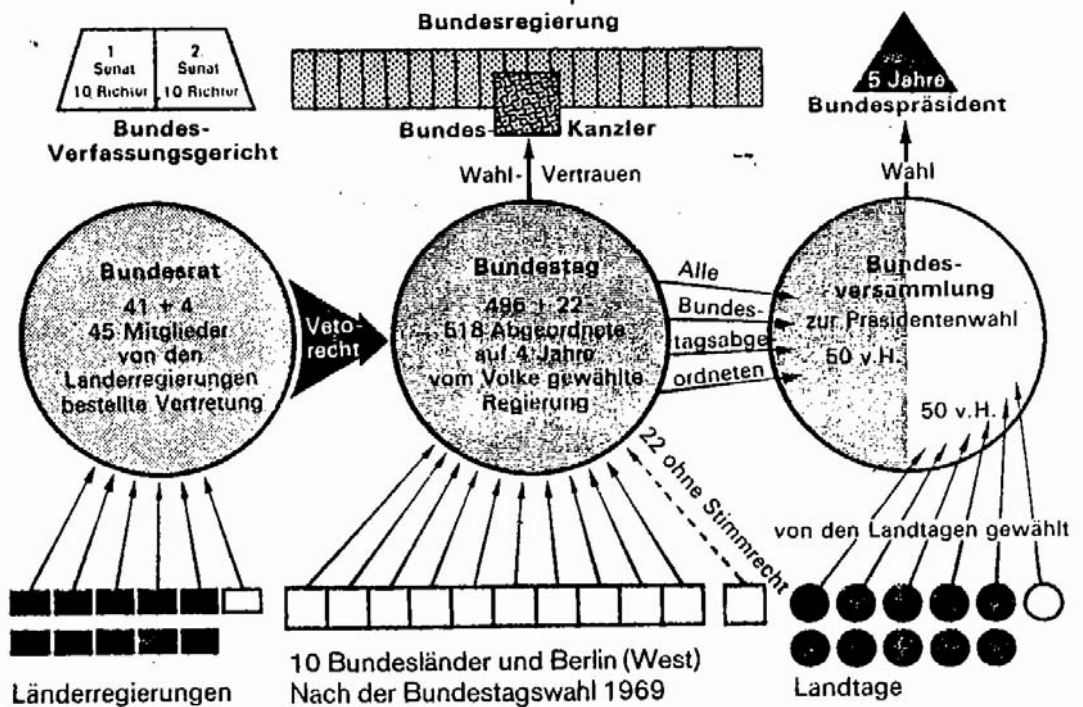
Schulz Griesbach (1967): Deutsche Sprachlehre für Ausländer, S.151, Hueber, München

Die Bundesländer

Die zehn Bundesländer und Berlin (West) besitzen ihre eigene Volksvertretung und ihre eigenen Regierungen.

Bundesland	Einwohner	Fläche	Hauptstadt
Nordrhein-Westfalen	17,2 Millionen	34 000 qkm	Düsseldorf
Bayern	10,7 Millionen	70 500 qkm	München
Baden-Württemberg	9,0 Millionen	35 800 qkm	Stuttgart
Niedersachsen	7,1 Millionen	47 400 qkm	Hannover
Hessen	5,5 Millionen	21 100 qkm	Wiesbaden
Rheinland-Pfalz	3,7 Millionen	19 800 qkm	Mainz
Schleswig-Holstein	2,6 Millionen	15 700 qkm	Kiel
Hamburg	1,8 Millionen	700 qkm	
Saarland	1,1 Millionen	2 600 qkm	Saarbrücken
Bremen	0,8 Millionen	400 qkm	
Berlin (West)	2,1 Millionen	500 qkm	

Staatsorgane der Bundesrepublik Deutschland



2.İletişimsel Yaklaşım

1970’li yıllarda Almanya’da gerçekleşen eğitim reformu ve yeni toplumsal düzenlemeler yabancı dil öğretiminde de kendini göstermiştir. Eğitim reformu ile tutucu eğitim anlayışı, yerini sosyo-liberal eğitim anlayışına bırakmıştır. Herkesin eşit eğitim hakkına sahip olduğunu vurgulayan bu anlayışla yabancı dil öğrenen kişi sayısında da artış meydana gelir. Bu değişimlerin tarihsel, toplumsal, politik ve dilbilimsel sebepleri vardır. Bu noktada edimdilbilim ve söylem teorisine de değinmek gerekir. Toplumsal gelişmelerin yabancı dil öğrenimini etkilemesiyle oluşan iletişimsel yaklaşım edimdilbilim ve söylem teorisinden yola çıkmıştır. Neyi, kime, niçin, hangi amaçla, hangi koşullarda söylediğimizi araştıran edimdilim ile dilin kullanımı daha çok sorgulanmıştır. İletişimin gerçekleşmesinde dilsel ifadeler önem kazanmıştır: bağlam, durum, roller, mimik- jest-tonlama gibi dil dışı araçlar. İletişim dilsel davranışların bütün bileşenlerini kapsamıştır. Bu durum ülkebilgisel konuların seçiminde değişikliklere yol açmıştır. Ülkebilgisi bu yaklaşımda artık amaç dil ülkesinin kültürü ile ilgili yalnızca ansiklopedik bilgi vermiyor, aynı zamanda amaç kültürün günlük yaşamına uygun bilgiler de veriyor.

Dil sadece soyut kavramları açıklayan bir sistem değil, aynı zamanda bir davranış biçimi olarak kabul da edilir. Bu dönemde ortaya çıkan edimbilimde olduğu gibi, dil aracılığıyla düşüncelerimizi davranışa dönüştürdüğümüz fikri benimsenir. Bu bağlamda dilin kullanımsal açıdan iletişime yönelik olması gerektiği düşünülerek, yabancı dil öğretiminin amacının da iletişimi sağlamak olduğu vurgulanır. İletişimsel yaklaşım olarak adlandırılan bu yeni anlayışı yönlendiren temel düşünce, kişinin çeşitli durumlarda karşılaşılabileceği iletişim gereksinimini yabancı dil aracılığıyla nasıl giderebileceğini öğrenmesi, yabancı dilde sözlü ve yazılı iletişim kurabilme yetisini edinmesidir (Tapan, 1990: 200). İletişimsel bakış açısı iki sonuç doğurmuştur:

- a)Öğrencinin eyleme dökmek istediği düşünceler için hangi dilsel araçlardan yararlanacağını bilmesi.
- b)Öğrenciye ülkebilgisel konular öğretilirken, önceki bilgi ve deneyimleri göz önünde bulundurulması.

Aşağıda verilen metinler iletişimsel yaklaşımı yansıtan örnek metinlerdir.

Auf dem Postamt

Herr Moll (M), der Beamte (B)

M: Kann ich hier ein Telegramm aufgeben?

B: Ja. Haben Sie das Formular schon ausgefüllt?

M: Ja, hoffentlich habe ich es richtig gemacht.

B: Sie haben aber sehr undeutlich geschrieben, und die Unterschrift kann ich nicht lesen. Die Adresse müssen Sie besonders deutlich schreiben.

M: Entschuldigen Sie bitte, ich mache es nochmal. - Ist es nun gut so?

B: Ja. Das Telegramm hat 10 Wörter. Es kostet 8,- €.

M: Wann kommt das Telegramm an?

B: Ein Telegramm von hier nach Hamburg braucht etwa zwei Stunden.

M: Danke! Kann ich bei Ihnen auch Geld einzahlen?

B: Nein, am Schalter vier bitte!

Am Schalter vier; Herr Moll (M), der Beamte (B)

M: Ich möchte Geld einzahlen. Wie mache ich das?

B: Hat der Empfänger ein Postscheckkonto?

M: Ich weiß es leider nicht.

B: Dann füllen Sie diese Postanweisung aus, da genügt die Adresse des Empfängers. Den Absender müssen Sie zweimal schreiben, oben in die Mitte und hier links auf diesen Abschnitt. Den Betrag und die Adresse des Empfängers schreiben Sie in die Mitte und auf den Abschnitt rechts. Den bekommen Sie, er ist Ihre Quittung.

M: Haben Sie auch Briefmarken? Ich habe hier drei Briefe.

B: Wohin?

M: Ich habe einen Brief nach Frankfurt, einen nach London und einen nach Indien.

B: Im Inland sowie innerhalb der EU* kostet ein Brief 1 Euro. Den Brief nach Indien schicken Sie mit der Luftpost, sonst dauert es zu lange. Zusammen 6,40 €.

M: Hier ist das Geld, bitte!

B: Danke! Werfen Sie die Briefe bitte dort in den Briefkasten. Hier haben Sie noch einen Zettel mit den Postgebühren.

M: Danke schön!

* EU = Europäische Union

der Brief - das Briefpapier - der Briefkasten - der Briefträger - die Briefmarke
 der Inlandsbrief - der Auslandsbrief - der Luftpostbrief - der Eilbrief

die Post - das Postamt - die Postanweisung - die Postkarte - die Postgebühr - das Postscheckkonto - die Luftpost

die Schrift - die Unterschrift - die Überschrift
 es dauert lange - es geht schnell



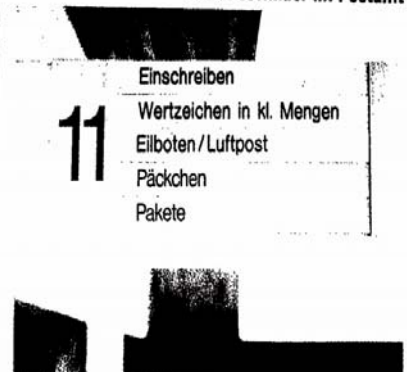
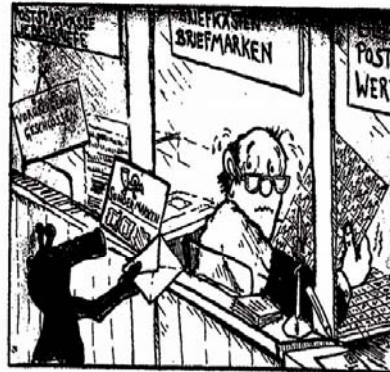
SIT

Auf der Post

5

a) Orientierung auf der Post

Hinweisschilder im Postamt

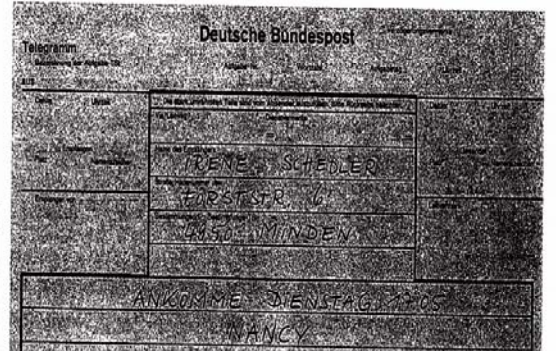


b) Einen Brief, ein Paket, ein Telegramm aufgeben; Briefmarken kaufen

- "Was kostet bitte ein Brief nach Irland?"
- "Geben Sie mir bitte fünf 60er Marken und vier 50er Marken."
- "Ich möchte ein Paket nach England schicken."
- "Was kostet bitte ein Brief nach Italien?"
- "Geben Sie mir bitte eine Postkarte nach Frankreich?"
- "Ich möchte ein Paket nach England schicken."



- "Was kostet das Telegramm?"
- "Ich möchte ein Telegramm nach Minden schicken. Wie mache ich das?"
- "Füllen Sie das Formular da aus. Oben die Adresse des Empfängers, dann den Text."
- "Das macht 6 Mark."



İletişimci yaklaşımda yabancı dil ders kitaplarının metinleri günlük yaşamdan seçilen özgün metinlerdir. Örneğin, bankada, postanede, nüfus müdürlüğünde geçen diyaloglar. Postaneye giden birisi belirli amaçlar için gider, mektup göndermek, telgraf çekmek gibi. Bu amacını gerçekleştirmek için uygun konuşma kalıplarına ihtiyaç duyar. İletişimsel yaklaşımın getirdiği yenilik, öğrenciye hangi durumlarda hangi söylemleri kullanacağını öğretmesidir. Buna göre konuşma kalıplarının oluşturulmasında aşağıdaki noktalara dikkat edilmektedir;

- Konuşma kalıpları postanede, kafede veya karşılaştırılabilir durumlarda kullanılacak şekilde verilmelidir.
- İletişimsel eğitim araçları Almanca öğrenenlerin bir gün Almanca'nın anadil olduğu ortamda bulunabileceğinden yola çıkmalıdır.

İletişimsel yaklaşım öğrenciye aşağıdaki yetileri kazandırmayı hedeflemektedir (Çetinkaya, 2008: 45);

- a) Dilbilgisi yetisi; diğer bir ifadeyle kelime bilgisine, cümle yapısına, kelime oluşturma kurallarına, telaffuza, imlâya vb. dilsel kurallar parçasına hakim olmak.
- b) Toplumbilimsel yeti; diğer bir ifadeyle konuşmacının farklı durumlardaki ve kültürel bütünlüklerdeki ifadelerini nasıl ürettiği ve anladığı anlamına gelmektedir. Dil konuşucularının sosyal statüleri, kişiler arasındaki rol ilişkileri, ifadelerin dil kullanıcıları arasındaki uygun biçimi gibi faktörler bu yeti kapsamında değerlendirilebilir.
- c) Söylemsel yeti, konuşmacının dili nasıl oluşturduğunu, konuşmada ve anlamadaki dilbilgisel yapıyla dilsel anlamları birbirine nasıl bağladığını, bununla birlikte metinleri ve fikir alış-verişini nasıl meydana getirdiğini içermektedir.
- d) Stratejik yeti, sözel ve sözel olmayan iletişim stratejileri demektir. Bu stratejileri konuşmacılar, görüşme anındaki katılımcılar arasındaki iletişim kesildiğinde kullanırlar.

3. Kültürlerarası Yaklaşım

Yabancı dil derslerinde dil ve kültür ilişkisi 70’li yıllardan itibaren önem kazanmıştı. Derslerde amaç-kültürün gündelik yaşamına uygun bilgiler verilerek amaç dilde iletişim yetisinin kazandırılması hedeflenmekteydi. Yabancı dilin daha çok kullanımsal - işlevsel boyutu üzerinde duran bu yaklaşım 80’li yıllardan itibaren eleştirilmeye başlandı. Çünkü “günlük dil kullanımı” dünyanın farklı ülkelerinde ve bölgelerinde yabancı dil öğrenenler için aynı öneme sahip değildi. Bu nedenle yabancı dil öğretiminin yalnızca günlük dil kullanımı ile sınırlanması yanlış bulunuyordu. Böyle bir anlayış, yabancı dili günlük yaşamda kullanmayacak olan insanların dil öğrenmesine gerek olmayacağı sonucunu da doğuruyordu. Oysa yabancı dil dersleri yalnızca günlük dil kullanımını öğretmekten ibaret olmayıp, öğrencilerin kültürel gelişimlerine de destek olmalıydı (Neuner/Hunfeld, 1993: 106). Böylece 80’li yılların ikinci yarısından sonra dil öğretiminde dilsel ve kültürel öğrenmelerin bağımlılığı daha çok vurgulanmaya başlandı. Her dilsel öğrenmenin aynı zamanda kültürel bir bileşeni olduğu düşüncesi yabancı dil eğitiminde daha etkili hale geldi.

Sosyal, ekonomik, siyasal, teknolojik ve kültürel gelişmeler farklı kültürlerden insanların daha çok birlikte yaşamalarını gerektirdi. Böylece çok kültürlü şehirler ve bölgeler oluştu. Küreselleşerek küçülen dünyada iletişim ve birlikte yaşam için dil tek başına yeterli olmaktan çıktı. Farklı yaşam biçimlerinin tanınması, anlaşılması ve bunun sonucunda insanların birlikte yaşamaları için hoşgörü, empati gibi becerilerin geliştirilmesi de gerekliydi. Bu noktada yabancı dil öğretiminde “kültürlerarası öğrenme” kavramı moda bir kelime haline geldi. Bu yeni yaklaşımın ilk olarak Almanya’da ortaya çıktığı görülüyor. Bilindiği gibi Almanya uzun yıllardan beri yabancı göçü alan bir ülkedir. Nüfusunun yaklaşık % 10’u farklı ülkelere gelen insanlardan oluşuyor. Bu insanların topluma uyumları, entegrasyonu ve sorunsuz birlikte yaşama becerilerinin geliştirilmesi Almanya için önemli bir proje haline geldi.* Kültürlerarası öğrenme kavramının Almanya’da başlaması yukarıdaki nedenlerle ilişkilendirilebilir.

-
- * Yayınlanmamış Eser. Uslu, Zeki. . Interkulturelles Lernen –Ein Neues Konzept im Fremdsprachenunterricht, 2009

Kültürlerarası öğrenme; bir kişinin çevredeki farklı bir kültüre sahip insanların algılarının, düşüncelerinin, değerlerinin ve davranışlarının kendine has uyum biçimini anlamak, aynı zamanda bu insanları kendi kültürel uyum sistemine dahil ederek yabancı kültürün etkili olduğu yaşam alanında duygu ve düşüncelerini aktarmak için gösterdiği çabadır (Thomas, 1993: 378). İki kültürün karşı karşıya geldiği yabancı dil derslerinde kültürlerarası etkileşim oluşmaktadır. Dil öğrenen amaç-kültürü kendi deneyimleriyle tanımaya çalışmaktadır. Birey kendi deneyimleriyle anlamlandırmaya çalıştığı yabancıyı anlamakta güçlük çeker. Bu noktada kültürlerarası öğrenmeye geçiş başlar. Bu geçiş belirli aşamalardan oluşur. Çetinkaya (2008: 45), Zeuner'e göre kültürlerarası öğrenmenin şu basamaklardan oluştuğunu belirtmektedir:

1. Basamak: Yabancı kültürün uyum bilgisini öğrenmek.
2. Basamak: Yabancı kültürün uyum sistemini kavramak (kurallarını, inanışlarını, değer yargılarını) ve temel bir kültür standardını yakalamak.
3. Basamak: Kültürel farklılıklardan oluşan davranış şemasının koordine edilmesi ve böylelikle kültürel bir kesişmenin başarılı bir şekilde yönetilmesi.
4. Basamak: Kültürü anlama ve öğrenme yeteneği.

Kültürlerarası öğrenme yabancı dil derslerine uygulandığında öğrenci dil yetisi ile birlikte kültürlerarası iletişim yetisini de kazanacaktır. Kültürlerarası iletişim yetisi öğrencinin yabancı kültüre karşı hoşgörülü olması, farklılıklara karşı bilinçli davranması, yabancı kültür yardımıyla kendi gerçeklerine eleştirel bakması ve eleştirel davranması anlamına gelmektedir (Dellal, 2003: 43). Kendi kültürüne ve yabancı kültüre karşı nesnel davranmayı öğrenen birey zaman içinde kültürel davranışların oluşumundaki nedenleri düşünerek farklı olana karşı hoşgörü kavramını geliştirecektir.

Kültürlerarası öğrenme ve iletişim yetisi ülkebilgisi kavramına da farklılıklar kazandırmıştır. Yabancıyı anlamak için sadece dilsel ve ülkebilgisel içerikler yeterli değildir. Ne bilişsel yaklaşımda ne de iletişimsel yaklaşımda ülkebilgisi adı altında verilen ülkebilgisel bilgiler hiçbir şekilde kültürel benzerlik ya da kültürel farklılıkları

incelememektedir. Bilişsel yaklaşımda düz bilgiler, iletişimsel yaklaşımda ise amaç kültürün günlük yaşamına uygun ülkebilgileri verilmekteydi. Oysa ki; yabancıyı ve kendini daha iyi tanımayı gerektiren bu süreçte öğrencinin kendi bilgi, deneyim ve kültürel özellikleri yabancı kültür kadar önemlidir. Ülkebilgisi kavramı da bu süreçte dil öğretiminde “kültürlerarası ülkebilgisi” olarak yer alır. Öğrenci derste hem yabancıyı hem kendini daha iyi tanımaya başlar. Kültürel değerler daha iyi gözlemlenir. Bu gözleme sonrasında önceden oluşmuş olan önyargılar ve klişeler yok edilebilir. Kültürlerarası ülkebilgisi yaklaşımına sahip yabancı dil derslerinde kültürel yanlış anlamaların giderilmesi, ön yargıların ve klişelerin yok edilmesi için şu ilkeler dikkate alınmalıdır:

- Kimlik bilinci ve kimlik ifadesi: Kendi dünyasını anlaşılır kılmayı öğrenmesi
- Davranış Mesafesi: Kendi dünyasına yabancı bir gözle bakabilmeyi öğrenmesi
- Empati: Kişinin kendisini karşı duruma koyabilmesi olaylara karşıdakinin bakış açısıyla bakabilmesi
- Tolerans: Yabancı olanın başkılığını kavrayabilmesi ve ona hoşgörülle yaklaşabilmesi

Kültürlerarası ülkebilgisi yaklaşımı sağlıklı iletişimin dilsel doğruluktan daha önemli olduğunu savunmaktadır. Bu yüzden kültürlerin iyi tanınmasıyla oluşmuş olan yanlış anlamaların düzeltilmesini hedeflemektedir. Kültürel bir yanlış anlamaya örnek verilmek istenirse;

Aşağıda yer alan metinde Almanya’ya giden Mısırlı bir kadın ile Alman misafiri arasında kültürel farklılıktan doğan bir yanlış anlaşılma anlatılmaktadır. Bayan hem Almancasını geliştirmek hem de Almanları tanımak istiyor. Mısırlı bayan bir akşam Alman bir çifti evine davet ediyor; onlar için yemek yapıyor. Misafirler eve geldiğinde onları yemek masasına davet ediyor. Fakat Alman adam yemek yediğini ve oturmak istemediğini söylüyor. Mısırlı bayanın nezaket gereği ısrar etmesine de sinirleniyor. Burada iki kültürün şu özellikleri çatışıyor. Mısır kültürüne göre, birini davet etmek demek akşam yemeğine davet etmek anlamına geliyor, ayrıca ilk “hayır” Mısırlılar için

çekinmeyi ifade ettiği için o kişiye birkaç kez ısrarda bulunmak gerekiyor. Alman kültürüne göre, davetin şekli belirtilmediği için bunun bir akşam yemeği olduğu anlaşılmıyor, ayrıca 'hayır' denildikten sonra ısrar etmek hoş görülüyor. Bu iki insan birbirlerinin kültürü hakkında bilgi sahibi olmamaları iletişimde olumsuzluğa, yanlış anlaşılmaya bir örnektir(Çetinkaya, 2008: 55).

Ein deutsches Nein heißt Nein

Im vorigen Winter bin ich nach Deutschland gefahren, um meine deutschen Sprachkenntnisse zu verbessern und die Deutschen kennenzulernen. Ich versuchte, mit den Deutschen Kontakt aufzunehmen. Deshalb habe ich wiederholt Deutsche eingeladen. Und jeder, den ich eingeladen hatte, aß gerne ägyptisches Essen. Doch einmal, als ich einen Taxifahrer und seine Frau zu mir eingeladen hatte, geschah etwas Seltsames. Ich hatte mich einen halben Tag auf diese Einladung vorbereitet. Als sie um 18 Uhr kamen, war der Tisch schon gedeckt. Ich sagte: „Warum gucken Sie so? Das ist nicht zum Gucken, sondern zum Essen.“ Die Frau und ich setzten uns zum Essen hin, aber der Mann wollte nicht und sagte: „Nein, danke!“ Ich sagte: „Aber kommen Sie zum Essen, es wird Ihnen gut schmecken.“ – „Nein“, wiederholte er. Dann habe ich noch einmal gebeten: „Aber probieren Sie mal!“ Da sagte er ärgerlich: „Ich kann nichts essen.“ – „Das geht doch nicht!“ sagte ich, „Sie müssen etwas essen.“ Da erwiderte er: „Was sind Sie für ein Mensch!“ Ich dachte: Was hast du getan, daß er so ärgerlich ist? Während des Essens fragte ich die Frau, die mich anstarrte, als sei ich verrückt: „Warum will er nichts essen?“ – „Ehrlich, wenn er könnte, dann hätte er gern gegessen. Wir hatten keine Ahnung, daß Sie uns zum Essen einladen würden.“ – „Ach, Entschuldigung“, sagte ich. „Bei uns in Ägypten ist bei einer Einladung das Essen eine ganz selbstverständliche Sache. Der Gast sagt zwar aus Höflichkeit ‚Nein danke‘, aber damit ist nicht gemeint, daß er wirklich nicht essen will. Man soll den Gast mehrmals zum Essen auffordern, und der Gast wird immer etwas nehmen, auch dann, wenn er keinen Hunger hat, damit die anderen nicht böse auf ihn werden.“ So habe ich erfahren, daß „Nein“ auf Deutsch ehrlich „Nein“ heißt.

Fatma Mohamed Ismail

Farklı kültürler arasında oluşmuş yanlış anlaşılmalara şu örnekler de eklenebilir:

- Bir bayan birkaç arkadaşını doğum günü kutlamasına davet eder. Güzel yiyecekler hazırlanmıştır. Yemekten sonra Yunanlı bir bayan sigara içmek ister. Kendisine dış kapının önündeki avluda içebileceği söylenir. Yunanlı bayan kendisine söylenildiği gibi avluya çıkar, sigarasını içer ve diğer kişilere şu cümleleri söyler: ‘Beni evin dışına çıkarmanız konuk severlilikle bağdaşmadı. Bu yüzden buraya bir daha gelmeyeceğim’ (Çetinkaya, 2008: 57).
- Genç bir Alman adam Faslı kız arkadaşının ailesini ziyarete gider. İçtenlikle karşılanır. Eve çay içmeye davet edildiğinde içeri ayakkabılarını çıkartmadan girer. Ziyareten sonra babası kızına: ‘Bu nasıl bir insandır? Bütün pisliği eve taşıdı. Bu bir saygısızlıktır. Onunla asla görüşmeyeceksin’ der. (Çetinkaya, 2008: 58).

Kültürlerarası ülkebilgisi yaklaşımına uygun şekilde hazırlanmış ders kitaplarında bir konu işlenirken her zaman konuda geçen olayın öğrencinin kültüründe nasıl olduğu da sorulur. Örneğin aşağıda verilen örnekte Almanlar ve Fransızların selamlaşma biçimleri karşılaştırılırken bu durumun öğrencinin kültüründe nasıl olduğu da sorgulanmaktadır.

B4 Begrüßung

- a) Was sagen französische Austauschschüler über die Deutschen?
Sieh dir die Bilder an und ergänze die Sätze.

AB
10-11

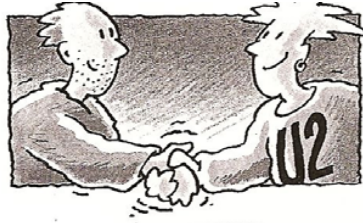


Die Franzosen []
Die Deutschen nicht.



Die Franzosen []
Die Deutschen nicht.





Die Deutschen
nur die Hand.

b) Wie begrüßt man sich in deinem Land?

sich und einander		uns/einander
wir	begrüßen	euch/einander
ihr	begrüßt	sich/einander
sie	begrüßen	

Neuner, G. & Hunfeld, H. (1993): Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts. Fernstudieneinheit 4. Langenscheidt. Berlin

Ülkebilgisinin Ders Kitaplarındaki Yeri Konusunda Türkiye’ de Yapılan Çalışmalar

Bu bölümde Türkiye’de ülke bilgisi konusunda yapılmış bilimsel çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir.

Ders kitaplarını farklı açılardan inceleyen çalışmalar uzun yıllardan beri yapılmaktadır. Ancak göreceli olarak yeni bir konu olan ülkebilgisini ele alan çalışmaların son zamanlarda ortaya çıktığı görülmektedir. 1990’lı yılların sonlarında ortaöğretimde Almanca ders kitabı olarak “Lern mit uns” kullanılmaktaydı. Bu kitaptaki ülkebilgisel öğeleri inceleyen Genç (2004: 14) ders kitabının genel olarak 1980’li yıllarda ortaya çıkan dil- kültür bütünlüğü ilişkisi içerisinde yabancı dil öğretiminin iletişimsel yaklaşım ve kültürlerarası yaklaşım yönünde geliştiğini belirterek bu kitabın da adı geçen gelişmeler sonrasında planlanan ve 1997 yılında yayımlanan öğretim programı çerçevesinde hazırlandığını belirtmiştir. Çalışmasında yabancı dil öğrenmenin bir ülkenin dilini öğrenmekten öte, insanını, kültürünü tanıma yoluyla çağdaş bir dünya görüşü edinebilmeyi hedeflediğini belirterek, bu hedefe ulaşmada kimliği gelişmiş kültür bilincine ulaşmış öğreticilerin gerekliliğini vurgulamıştır. Türkiye’de çalışan öğretmenlerin öğrencilere aktaracakları ülkebilgisel verileri ancak bireysel çalışmalar ve hizmet içi eğitimler aracılığıyla edindiklerini vurgulamıştır. “Lern mit uns 1”, “Lern mit uns 2” ve “Lern mit uns 3 setinin iletişimsel yaklaşıma uygun olarak hazırlandığını

ve bu bağlamda Almanca konuşulan ülkelerde günlük yaşam koşulları, alışkanlıkları hakkında bilgi ve davranış edinmesi amaçlandığını belirtmiştir. Önce öğretmen kitaplarının genel özellikleri hakkında bilgi vermiş, sonrasında da öğretmen kitaplarındaki ülkebilgisel öğeleri maddeler halinde belirtmiştir. “Lern mit uns (1, 2, 3)” öğretmen kitaplarında 9 tane ülkebilgisel veri tespit etmiş ve sonrasında bu verilerin öğretmeni yönlendirecek ve gereğinde bilgilendirecek düzeyde olmadığını belirtmiştir. Ayrıca öğretmen kitabının Almanca hazırlanmasını eleştirmiştir. “Lern mit uns 4” eğitim aracını da ders kitabı, öğretmen kitabı ve öğretmen kitabındaki ülkebilgisi olmak üzere 3 başlıkta incelemiştir. “Lern mit uns 4” kitabının “Lern mit uns 1, 2, 3” kitaplarından kültürlerarası yaklaşım ağırlıklı yapılandırılması nedeniyle farklı olduğunu belirtmiştir. “Lern mit uns 4” öğretmen kitabında ülke bilgisi başlığında diğerinden farklı olarak tespit ettiği ülkebilgisel verileri tek tek açıklamak yerine bu bilgileri

- İçeriğin anlaşılması ve gerektiğinde öğrenciye aktarılması için kültürel, tarihsel, vb. bilgiler,
- Sözcük açıklamaları,
- Alman toplumu, ülke bilgisi hakkında öğrencileri bilgilendirmek,

şeklinde üç madde altında açıklamıştır. Ayrıca öğretmen kitaplarının öğretmenlerin Almancalarını geliştirmelerini hedeflemediği, ders işlenirken başvurabileceği pratik bilgi ve becerileri hedeflediği ve bu bağlamda bu kitapların Türkçe olarak hazırlanmasında bir sakınca olmadığını belirtmiştir.

“Hier sind wir” ve “Hallo Freunde 8” Almanca ders kitaplarını inceleyen Gür (2007) yabancı dil derslerini, yabancı dil ve kültürünün bir araya geldiği bir alan olarak tanımlamıştır. Ders kitaplarındaki resimlerin amaç dil ülkesindeki insanların yaşam tarzları ile ilgili günlük yaşamı tasvir edici olduğunu, resimlerle kültürlerarası öğrenmeyi aktardığını belirtmektedir. Çalışmasında Macaire ve Hosch’un “Bilder in der Landeskunde” (Macaire, Dominique & Hosch Wolfram, Bilder in der Landeskunde, Goethe Institut, München, 1996) kitaplarında belirtilen oniki ölçütten yararlanmış. Resimlerin dil öğretim sürecinde gerçekliği yansıtması açısından etkinliğini ve motivasyon artırıcı özelliğini vurgulamıştır. İlk olarak bu iki ders kitabının Milli Eğitim Bakanlığı ve Avrupa Konseyi’nin ortak çalışmaları ile 1999 da

Tebliğler dergisinde yer alan yabancı dil olarak Almanca derslerinin amaçlarına uygun olarak hazırlandığını belirtmiştir. Daha sonrasında kitapları tek tek genel özellikleri ile açıklamış ders kitaplarındaki ünite başlıklarını ve bu ünitelerde hangi konuların işlendiğini kısaca anlatmıştır. Ünite içeriklerinden sonra “Hier sind wir” ders kitabında- alıştırmada ve “Hallo Freunde 8”ders kitabı- alıştırmada bulunan resimlerin sayılarını önce resim çeşitleri ile belirtmiş sonrasında da konulara göre dağılımını tablo ile ifade etmiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde ikinci yabancı dil Almanca dersleri için eğitim araçlarında kullanılan resimlerin Almanların günlük yaşam tarzı ilgili bilgiler verdiği, bu bağlamda resimlerin büyük ölçüde önemli olduğu vurgulanmıştır.

Bayrak (2006: 17) çalışmasında ortaöğretim ikinci yabancı dil Almanca dersleri için hazırlanmış “hier sind wir” eğitim aracında ülkebilgisel öğelerin aktarılıp aktarılmadığını araştırmıştır. Çalışmasında bu kitabı derslerinde kullanan öğretmenlere uyguladığı açık uçlu sorularla elde edilen bulguları da sunmuştur. Bayrak çalışmasında “hier sind wir” eğitim aracının 2005 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından İngilizce bilen öğrencilere ikinci yabancı dil Almanca dersleri için (L3) hazırlandığını belirterek, kitabın genel özelliklerini açıklamıştır. Kitaptaki konular genellikle gerçek fotoğraflarla desteklenerek görsellik artırılmıştır. Bu çalışmada bir eğitim aracının niteliğinin ancak ders içi kullanımda belirleneceği düşünüldüğü için Eskişehir’de bulunan Almanca öğretmenleri ile kitap hakkında açık uçlu sorulardan oluşan görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerden kitap hakkında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- “Hier sind wir” kitabında sadece Alman kültürü ile ilgili bilgiler verilmektedir.
- Almanca derslerinde kullanılan “Lern mit uns” kitabında dilbilgisinin ön planda olması öğrenci motivasyonunu olumsuz etkilemekteyken, “Hier sind wir” kitabında böyle bir durum söz konusu değildir.

Bayrak, “Hier sind wir” kitabındaki ülkebilgisel öğeleri tek tek açıklamak yerine kitabın 1. cildinde ülke bilgisi ile ilgili günlük bilgilerin (örneğin; okul, boş zaman ve seyahat, doğum günü kutlaması, spor gibi) verildiğini , 2. cildinde de günlük ülkebilgisel öğelerin yanı sıra öğrenciye amaç dil ülkesi hakkında gerçek bilgileri veren genel ülke bilgisi öğelerininin de (Okul ve Almanya’da eğitim, şehirler, Loreley..)

verildiğini belirtmiştir. Bayrak, çalışmasının sonuç bölümünde kitapta bulunan ülkebilgisel verilerin genellikle Almanya'ya ait olduğunu, aslında Almanca konuşulan diğer ülkelere ait ülkebilgisel verilerin de bulunması gerektiğini belirtmiştir.

Cangil (2002: 1-11) çalışmasında ikinci yabancı dil Almanca dersleri için hazırlanmış olan “Hallo Freunde eğitim aracını analiz etmiştir. Eğitim aracı üç ciltten oluşuyor. Her ciltte bir ders kitabı, bir çalışma kitabı, bir öğretmen kitabı ve bir dinleme kaseti bulunmaktadır. “Hallo Freunde 6” 11-12 yaş grubu için , “Hallo Freunde 7” 12-13 yaş grubu için “Hallo Freunde 8 “ de 13 -14 yaş grubu için hazırlanmıştır. Kitabı genel olarak inceleyen Cangil, ülke bilgisinin verilmesini ayrı bir başlık altında değerlendirmiştir. Cangil, kitapta ilk olarak öğrencinin konu ile ilgili önbilgilerini harekete geçirecek hiçbir materyal olmadığını belirtiyor. Amaç dil ülkesi ya da ülkeleri hakkında kültür geliştirmek için resim, metin, diyalog, vb. verilebileceğini savunuyor. Kitapta ülke bilgisinin sunumunda sadece Almanya hakkında bilgi verilmiş olup, Almanca konuşulan diğer ülkeler olan Avusturya ve İsviçre'ye hiç değinilmemiştir. Hallo Freunde 6 ve Hallo Freunde 7 adlı kitaplarda günlük ülke bilgisine daha çok yer verildiği tespit edilmiştir. Diğer ülke bilgisi konu alanlarına hiç yer verilmemiştir. Cangil, temel bilgilerin öncelikle verilmesi gerektiği, aksi halde yalnızca metinlerin ülkebilgisel konuları aktarmada yetersiz kalacağını savunmaktadır. Adı geçen kitaptaki diyalogların gerçek olmadığını ifade eden Cangil, “ Zeki und Lena auf dem Markt” (Hallo, Freunde! 7 Schülerbuch, S: 43) örneğini göstererek konuşmaların sadece Türkiye'deki günlük duruma uygun olduğunu Alman kültürünü yansıtmadığını belirtmektedir.

Yukarıdaki çalışmaların dışında Çetinkaya (2008) yabancı dil öğretimi açısından kültürlerarası öğrenmenin önemini ve bu olgunun ders kitaplarında kullanılış yöntemiyle bu yöntemin ne tür faydalarının olduğunu tespit etmeye çalışmıştır. Dil öğretiminde kültürün önemine dikkat çeken Çetinkaya, çeşitli kültürlerden farklı gelenek örnekleri vererek sağlıksız gelişen iletişime dikkat çekmiştir. Yabancı dili düzgün aktarabilmek için kültürel öğelerin de dil ile birlikte verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Dil ve kültür üzerine iki Anadolu lisesinde uyguladığı ankette öğrencilerin konuya

ilişkin düşüncelerini incelemiştir. Anket sonucunda öğrenciler amaç dil ülkesinin kültürünün de dil ile birlikte öğrenilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmada betimleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların “ne” olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışır. Betimleme araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır. Bu yöntemde dayanan araştırmalarda; durum nedir?, neredeyiz?, ne yapmak istiyoruz?, hangi yöne gitmeliyiz?, oraya nasıl gideriz?, gibi sorulara mevcut zaman kesiti içinde olduğu düşünülen verilere dayanarak cevap bulmak istenir (Kaptan, 1991: 59).

Araştırmada, Türkiye’ deki ortaöğretim kurumlarının 10. sınıflarına yönelik hazırlanan “Deutsch ist Spitze!” adlı eğitim aracında bulunan ülkebilgisel öğeler tespit edilmiş ve Meijer ve Jenkins’in “die Qual der Wahl?” yapıtlarında belirledikleri ülkebilgisel içeriği değerlendirme ölçütlerine göre değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

DEUTSCH IST SPITZE ADLI DERS KİTABINDA ÜLKEBİLGİSİ ÖGELERİNİN İNCELENMESİ

Bu bölümde adı geçen ders kitabında mevcut olan ülkebilgisel ögeler verilmiş ve ders kitabı ülkebilgisel içerik yönüyle analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Deutsch ist Spitze Adlı Eğitim Aracına Genel Bakış

Deutsch ist Spitze adlı eğitim aracı Milli Eğitim Bakanlığı'nın İkinci yabancı Dil Almanca Öğretim Programı'nın (2006) hedeflerine uygun olarak Anadolu Liseleri 10. sınıf İkinci Yabancı Dil Almanca dersi için hazırlanmıştır. Kitabın yazar kadrosu Heidi Glause, Sema Göznek, Meryem Kalkan Özoğluöz, Veli Öz, Oya Pıtraklı ve Elfriede Spangenberg adlı yazarlardan oluşmaktadır. Eğitim aracı bir ders kitabı, bir alıştırma kitabı, bir öğretmen kılavuz kitabı ve bir de ses cd'sinden oluşmaktadır.

Ders Kitabı

Kitap 117 sayfadan oluşmaktadır. Fiziki açıdan incelendiğinde yazı puntosu ve içerdiği görsel ögeler açısından amaç gruba uygun olarak hazırlandığı söylenebilir. Müfredat ders kitabında altı ünite ile somutlaştırılmıştır. İçindekiler sayfasında öncelikle konu başlıkları verilmiş daha sonra her ünite de öğrenilecek konular kısa ifadelerle belirtilmiştir.

Ünite başlıkları : 1) Das sind wir!, 2) in der Schule, 3) zu Hause, 4) Freizeit ist toll, 5) besondere Tage, 6) aktiv sein.

Ünitelerin ilk iki sayfasında konu ile ilgili olan resimler verilmektedir. Resimlerin yardımıyla öğrenci konunun ne olduğu hakkında görüş belirtebilmektedir. Üniteler kendi içinde A, B, C ve D bölümlerine ayrılmıştır. Ayrıca her ünitenin sonunda bir okuma metni ve Das habe ich gelernt adında öğrencinin konuları öğrenme açısından kendilerini değerlendirebileceği bir öz değerlendirme formu verilmiştir.

Kitaptaki konular amaç grup öğrenci yaşantıları ile doğrudan ilişkilidir. İletişimsel yaklaşıma uygun olarak hazırlanan kitapta öğrencilerin kendilerini kolayca ifade edebilmeleri için konuşma kalıplarına sıkça yer verilmiştir. Konularda geçen dilbilgisi küçük renkli tablolarla sayfa sonlarında verilmiştir. Kitabın sonunda da Grammatik auf einen Blick (bir bakışta dilbilgisi) adı altında dilbilgisi konuları kısaca verilmiştir. Ayrıca kitabın sonunda ünite sözcük listesi (Lektionswortlisten), alfabetik sözlük listesi ve düzensiz fiiller listesi verilmiştir. Kitapta hazırlandığı yaş grubuna uygun gerçek fotoğrafların yanı sıra çizgi resimlerde bulunmaktadır.

Çalışma Kitabı

Çalışma kitabı ders kitabındaki konulara uygun olarak öğrencilerin dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesini hedefleyen alıştırmalardan oluşmaktadır. Çalışma kitabında da gerçek fotoğraflarla birlikte çizgi resimlerine de yer verilmiştir.

Öğretmen kılavuz Kitabı

Öğretmen kılavuz kitabı genel olarak dersin işlenişinde kullanılacak öğretim yöntem- teknikler ve dersin işlenişi ile ilgili öğretmene yardımcı olabilecek bilgiler içermektedir. Kitabın her sayfasında ders kitabının küçültülmüş resimleri ve konu işlenişi ile ilgili yönergeler yer almaktadır. Böylece öğretmenin ders sürecinde öğretmen kılavuz kitabının dışında ders kitabına bakmasına ihtiyaç duymaması amaçlanmıştır. Diğer taraftan sayfaların alt kısımlarında öğrencilerin ve öğretmenlerin konu hakkında

daha fazla bilgi edinebilecekleri internet sitesi isimleri, öğrenciyi motive edici ders sürecinde kullanılacak oyunlar ve konu ile ilgili olan ülkebilgisi verilmektedir.

Ses Cd si

Ses cd'sinde ders kitabında ve çalışma kitabında bulunan metin ve dinleme alıştırmaları seslendirilmiştir. Öğrencilerin telaffuz bilgilerini geliştirmeleri açısından ses cd si ders sürecinde oldukça önemlidir. Ders kitabında ve çalışma kitabında da ses cd'si kullanımına yer verilmiştir.

Ünitelere Genel Bakış

1. Das sind wir!

Selamlaşma, vedalaşma, konuşma kalıpları, birisinin nasıl olduğunu sorma, wer-wie-wo-woher-wie viel soru zamirleri, geniş zamanda fiil çekimleri, kişi zamirleri, benim senin iyelik zamirleri, 1'den 20'ye kadar sayılar ve alfabe bu ünitenin konularıdır.

2. In der Schule

Ders isimleri, okul eşyaları, haftanın günleri, ders programı hakkında konuşma, saatler, wann-was soru zamirleri, an-auf-in-vor-nach-um-mit edatları, belirli-belirsiz artikel, 11'den 21'e kadar sayılar, sıfatlar, evet -hayır soruları ve kein/e ile verilen cevaplar bu ünitenin konularıdır.

3. Zu Hause

Aile üyeleri, birisini tanıştırma, birisini tasvir etme, vücudun bölümleri, odalar, mobilya ve iyelik zamirleri bu ünitenin konularıdır.

4. Freizeit ist toll

Bir şeyler sipariş etme, bir şeyin fiyatını sorma, hobiler, meyve ve sebzeler, içecekler, tatlılar ismin “i” hali, “morgens , mittags, manchmal, nie”zaman zarfları, “aufstehen,fernsehen ayrılan fiilleri ve müssen, möchten,fiilleri bu ünitenin konularıdır.

5. Besondere Tage

Davetiye yazabilme, doğum günü hakkında konuşabilme, aylar, sıra sayıları, tarihleri okuma, birleşik isimler, können fiili ve haben-sein yardımcı fiilleri ile geçmiş zaman bu ünitenin konularıdır.

6. Aktiv sein

Spor ve spor dalları hakkında konuşabilme, ulaşım araçları, giyim, sıfat çekimi, ismin “e” hali, einpacken- mitnehmen ayrılan fiilleri ve wollen fiili bu ünitenin konularıdır.

Ülkebilgisel Ögelerin Analizi

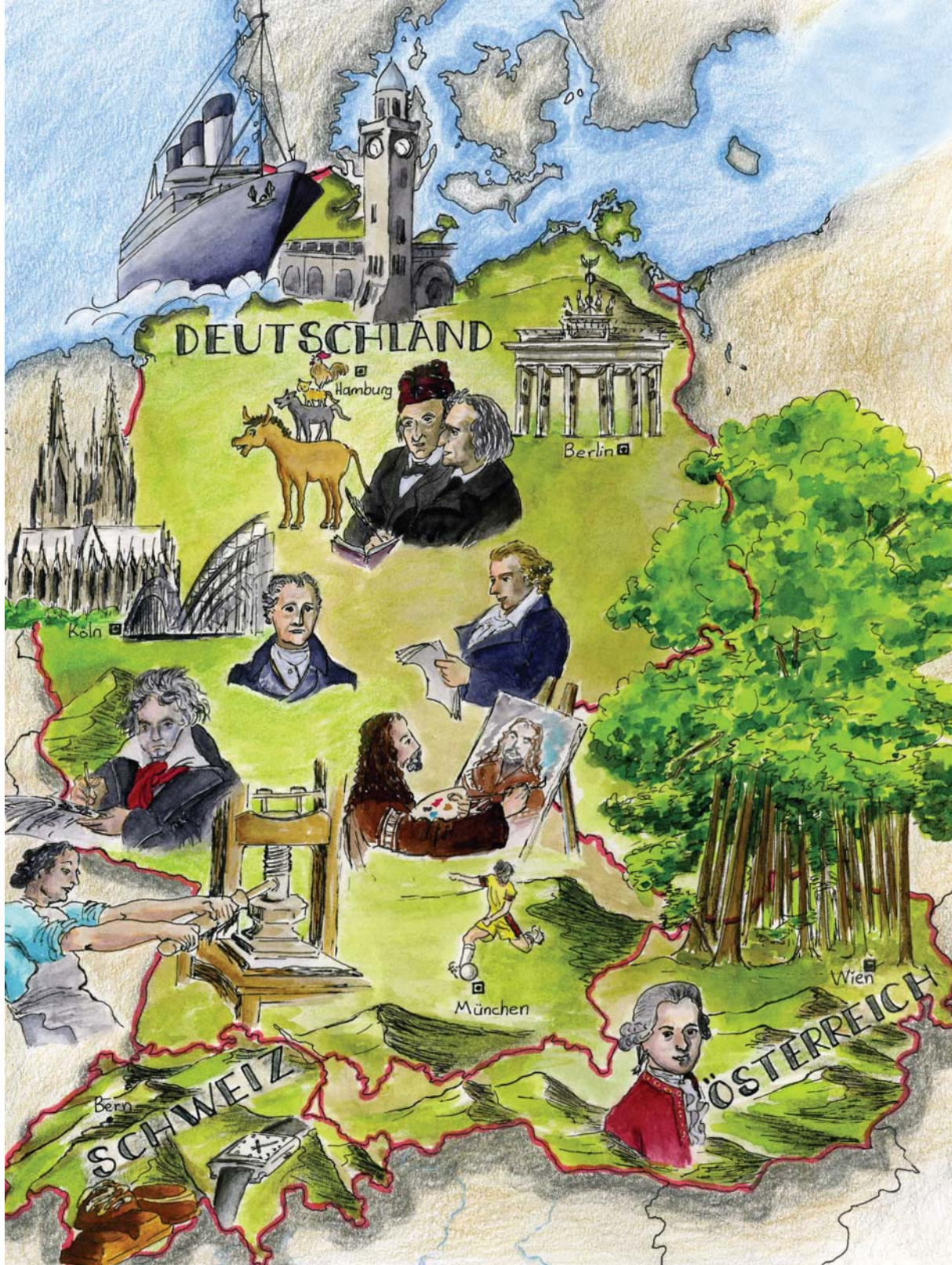
Bu bölümde kitapta bulunan ülkebilgisel ögeler maddeler halinde belirtilmiştir.

- Ders kitabında içindekiler sayfasından sonra die deutschsprachigen Länder başlığı altında Almanca konuşulan ülkelerin haritası verilmiştir. Haritada Almanya, İsviçre ve Avusturya’ya ait ülkebilgisel ögeler sembollerle belirtilmiştir. Özellikle Almanya hakkında daha çok bilgi verilmektedir. Haritada Almanya olarak belirtilen bölüme bakıldığında Almanya’nın Hamburg, Berlin, Köln ve München şehirleri yazıyla belirtilmektedir. Şehirler dışında Almanya’ya ait bazı mimariler resimlerle haritada yer almıştır. Bu mimariler en büyük liman olan Maglev, Köln Katedrali, Hohenzollern Köprüsü ve Brandenburg Kapısı. Mimariler dışında ünlü müzisyen Beethoven, ünlü yazarlar

Goethe ve Friedrich Schiller, dünyaca ünlü masal yazarları olan Grimm Kardeşler ve ressam Albrecht Dürer da haritada resimlerle yer almışlardır. Bunun dışında Münih futbol takımı da belirtilmiştir.

Haritada İsviçre bölümünde Başkent Bern yazıyla belirtilmiş ve saat resmine yer verilmiştir.

Avusturya bölümünde ise, başkent Viyana yazıyla belirtilmiş, ünlü müzisyen Mozart'ın resmine yer verilmiş ve ülkenin toplam alanının yarıya yakın kısmı orman olduğu için orman resmine yer verilmiştir.



Şekil 4- die deutschsprachigen Länder (MEB Devlet Kitapları 2009,11)

Haritada vurgulanan bu öğeleri daha geniş incelemek gerekirse;
Almanya' da belirtilen dört şehir:

- Hamburg: Almanya'nın ikinci büyük şehri olup kendi başına ayrı bir eyaleti oluşturur. Aynı zamanda Avrupa Birliği'ndeki en büyük 6. metropoldür. Almanya'nın dünyaya açılan kapısı da denilen kent, Almanya'nın en büyük limanına da sahiptir.
- Berlin: Almanya'nın başkentidir. Aynı zamanda bir eyalet kenttir.
- Köln: Almanya'nın dördüncü büyük şehridir. Kozmopolit bir yapıya sahiptir. Kuzey Ren- Vestfalya Eyaleti'nin en önemli ulaşım, kültür, bilim, sanat ve ticaret merkezidir. Kentin en önemli yapısı Köln Katedralidir.
- Münih: Bavyera Eyaleti'nin başkentidir. Yüksek yaşam standartlarına sahip bu şehir birçok göçmenin tercih ettiği bir yerdir.

Belirtilen ünlü kişilikler

- **Ludwig von Beethoven (1770 – 1827)**

Ludwig von Beethoven tüm dünya tarafından tanınan bestecidir.

- **Johann Wolfgang von Goethe (1749 – 1832):**

Goethe, şiir, drama, hikâye (düzyazı ve dörtlük şeklinde), otobiyografik, estetik, sanat ve edebiyat teorisi, ayrıca doğa bilimleri olmak üzere birçok esere imza atmıştır. Goethe, bugüne kadar, en önemli Alman edebiyatçı olarak kabul edilmiş, eserleri ise dünya edebiyatı zirvesinde yerini almıştır. (İnan 2008:21-24)

- **Friedrich Schiller (1759-1805)**

Alman şair, oyun yazarı, tarihçi ve edebiyat kuramcısıdır. Tarihi romanlara ve olaylara ilgi duymuştur. İdealist bir sanatçıdır. Yapıtlarında görev bilincini ön planda tutmuştur. Önemli eserleri: die Raüber, Don Carlos, Wallenstein, Die Jungfrau von Orleans. (İnan, 2008: 26–27) .

- **Grimm Kardeşler:**

Grimm Kardeşler; Jacob Grimm (1785–1863) ve Wilhelm Grimm (1786–1859), tanınmış iki Alman masal yazarıdır. Alman kültürünün geleneğini, dilini ve masal boyutunu geliştirmişlerdir. (İnan, 2008: 34-35).

- **Bremen Mızıkacıları**

Grimm Kardeşler tarafından yazılan fabl üslubunda bir masaldır. Sahiplerinin kendilerine olan kötü tutumundan dolayı evden kaçan bir eşek, bir köpek, bir kedi ve bir horozun Bremen'e gidip orada müzisyenlik yapma düşleri ana temadır. Yola çıkarak arkadaş olurlar. Bir kız ve annenin evine giren hırsızlar girdiği bir evin önünde dururken bir canavar silüetini andırmaları (eşek üstünde köpek, onun üstünde kedi, onun üstünde de horoz) ve hepsinin bağırması sonucu ortaya çıkan kargaşa hırsızları korkutur. Bu canavar silüetinden korkan hırsızlar bir daha asla bu eve gelmezler. Dört kafadar bu evde yaşamaya devam eder. (http://tr.wikipedia.org/wiki/Bremen_mızıkacıları)

- **Albrecht Dürer**

Rönesans ve Reform döneminin en büyük ustalarından biri olan Dürer ünlü bir alman ressamdır. Yapıtlarında yalnızca güzel olanı göstermekle kalmayıp, insan ve nesnelere tüm ayrıntılarıyla, alışılmamış bir gerçeklikle yansıtmayı da başarmıştır. (<http://www.biyografi.info/kisi/albrecht-durer>)

Belirtilen mimariler:

- **Köln Katedrali:**

Köln Katedrali, Katolik mezhebi için açılmış Köln de bulunan tarihi bir ibadethanedir. Almanya'nın ikinci, Dünya'nın ise üçüncü büyük kilisesidir. Bu Katedral, ülkenin en çok turist çeken yapısıdır (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Katedral>).

- **Hohenzollern Köprüsü:**

Almanya'nın Köln şehrinde bulunan Ren Nehri'nin üzerinde bulunmaktadır. Bugün Almanya'nın en yoğun olarak kullanılan demiryolu köprüsü olup Köln Huptbahnhof ile Köln Messe/Deutz istasyonlarını birbirine bağlamaktadır. Köprü'nün toplam uzunluğu 409,19 metredir (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Hohenzollern>).

- **Brandenburg Kapısı:**

Berlin'in temel sembollerinden biridir. 1793 yılında Alman heykeltıraş Johann Gottfried Schadow tarafından yapılmıştır (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Brandenburg>).

- **İsviçre**

Bern: İsviçre'nin başkentidir.

Saat simgesi: Saat imalatı İsviçre'nin en eski endüstri dalıdır. Dünya saatinin eskimeyen merkezidir. Dünyanın ilk saatçilik derneği 1610 senesinde Cenevre'de kurulmuştur.

- **Avusturya**

Viyana: Avusturya'nın başkenti ve en büyük şehridir. Viyana'nın sembolü olan Stefan Kilisesi şehir merkezinde bulunur.

Wolfgang Amadeus Mozart (1756- 1791): Wolfgang Amadeus Mozart, 35 yıllık hayatına 626 ölümsüz eser sığdırarak birçok otorite tarafından dünya tarihinin gelmiş geçmiş en büyük müzik dehası olarak kabul edilmektedir.

(<http://kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=1542>)

Orman Resmi: Verilen bu resimle ülkenin ormanlarına dikkat çekilmek istenmiştir.

1. Ünite: Das sind wir!

1A Hallo, wie geht es dir?

1B Tschüs, bis bald!

1C Wir stellen uns vor

1D Wo wohnst du?

Birinci ünite her üniteye olduğu gibi, kendi içinde A, B, C ve D bölümlerine ayrılmıştır. Ünitenin başında ilk iki sayfada altı tane resim yer almaktadır. Resimlerde Türk ve Alman öğrenciler bulunmaktadır. Resimler gerçek fotoğraflardır. Resimlerde yer alan karakterler amaç öğrenci grubu yaş grubundadır. Bir resimde iki Türk öğrenci okulun önünde okul üniformaları ile başka bir resimde ise bir grup Alman öğrenci okulun önünde sivil kıyafetleri ile bulunmaktadır. Amaç kültür ve kendi kültüründe bulunan bir farklılık verilen resimler ile öğrenciye belirtilmek istenmiştir. Amaç kültürde okula giderken okul forması yerine sivil kıyafetlerle okula gidildiği resmedilmiştir. Resimlerin altında bulunan “Was siehst du?” (ne görüyorsunuz?) sorusu ile öğrencilerin derse dikkati çekilmektedir.

1A Hallo wie geht es dir?

Bu bölümde, selamlaşma ifadeleri verilmektedir. Ünitenin ilk iki sayfasında verilmiş olan resimlerden birisi bu konuda kullanılmış. Resimde dört genç selamlaşıyor. Burada beden dili yardımı ile kültür aktarımın görselleştirilmesi söz konusudur. Ayrıca selamlaşma kalıpları verilirken “ Guten Morgen!, Guten Tag!, Guten Abend!, Hallo!, Grüß dich!, Grüßt euch!, Grüß Gott!” ifadeleri ile birlikte “Servus” ve “Grüezi” ifadeleri de verilmiştir. Öğretmen kılavuz kitabında ise selamlaşmanın Almanya’nın bölgelerine göre farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Bu duruma örnek olarak da Almanya’nın güney bölgelerinde “ Grüß Gott!”, Bavyera ve Avusturya’da “Servus”, İsviçre’de ise “ Grüezi” kullanıldığı ifade edilmiştir. Bu bölümde sadece Almanya’ya ait selamlaşma ifadeleri ile Almanca konuşulan Avusturya ve İsviçre’ye ait selamlaşma kalıplarının verilmesi ders kitabı açısından bir artıdır. 1989 yılında yayımlanan ABCD Tezlerinde belirtilen “Almanca derslerinde, eğitim araçlarında ve diğer ek materyallerde verilen bilgilerin Almancanın bütün kullanım alanı ile ilgili olmasına dikkat edilmelidir.” ilkesine uymaktadır.

Bunun dışında bu konuda öğrencilere Almanca kullanımında çok samimi olmadıkları yetişkinler ile diyalog kurarken “Ihnen” ve “Frau/ Herr (Bayan/Bay)” kelimelerinin sonuna soyadları eklenerek iletişim sağlamaları öğretilmektedir.

1B Tschüs, bis bald!

Bu bölümde, günün vakitlerine göre değişebilen vedalaşma kalıpları, hal hatır sorma ve iyi dilekte bulunma öğretilmektedir. Vedalaşma kalıpları olarak “ Tschüs!, Bis bald/später/gleich/dann/morgen, Gute Nacht!, Schlaf gut!, Auf Wiedersehen!” verilmiş ve öğretmen kılavuz kitabında “ Gute Nacht” ifadesinin bir selamlaşma ifadesi olmayıp vedalaşma ifadesi olduğu, “Servus” ifadesinin de hem selamlaşma hem de vedalaşma ifadesi olarak kullanıldığı belirtilmektedir.

1C Wir stellen uns vor

Bu bölümde, öğrencilere kendileri tanıtılmaları öğretilmektedir. Bir grup gencin kendilerini tanıttığı bir resim ile konu görselleştirilmiştir. Ünitinin ilk iki sayfasında verilen Almanya’da bir okul bahçesindeki genç karakterler bu resimde de kullanılmıştır.

1D Wo wohnst du?

Bu bölümde, öğrencilere adres ve telefon numaralarını söyleyebilme ve başkalarına adres ve telefon numaralarını sorma öğretilmektedir. Aşağıda verilen tablo 1 ile Almanya’nın bazı bölgelerindeki adresler belirtilmiştir.

Tablo 1

Name	Straße	Wohnort	Telefonnummer
Paul	Rosenstraße 12	22415 Hamburg	040-65 49 01
Bettina	Mozartstraße 7	94032 Passau	0851-915 08 95
Susanne	Burgstr.10	90403 Nürnberg	0911-443 52 80
Can	Nordseestr. 15	27568Bremerhaven	0471- 326 67 07
Karl	Rheinchaussee 7	40212 Düsseldorf	0211-772 05 63

Tablo 1- die Adresse und Telefonnummer

Verilen tabloda adresler ile birlikte telefon numaraları da verilmiştir. Telefon numaralarını ve şehirleri karşılaştırıldığında telefon kodlarının şehirlere ait doğru kodlar olduğu gözlemlenmektedir. Gerçekte de Hamburg’un telefon kodu 040, Passau’nun

telefon kodu 0851, Nürnberg'in telefon kodu 0911, Bremerhaven'in telefon kodu 0471 ve Düsseldorf'un telefon kodu 0211'dir.

2. Ünite: In der Schule

2A Was hast du heute?

2B Schulsachen

2C Wie spät ist es?

2D Wann beginnt die Deutschstunde?

Bu ünite de ilk iki sayfada altı adet fotoğraf verilmiştir. Fotoğraf mekanı olarak ünite ismine uygun olarak okul seçilmiştir. Ancak tüm fotoğraflar Türk okullarında çekilmiş fotoğraflardır. Burada amaç kültüre ait fotoğrafların kullanımı derste öğrenci ilgisini çekebilmesi açısından daha etkili olacağı kanısındayım.

Üniteye genel olarak bakıldığında amaç kültüre ait çok fazla öge bulunmamaktadır. 2A bölümünde tablo 2'de aşağıdaki ders programı verilmiştir:

Der Stundenplan der Klasse 10 B

Tablo 2

	Montag	Dienstag	Mittwoch	Donnerstag	Freitag
1	Physik	Mathematik	Englisch	Geschichte	Biologie
2	Deutsch	Französisch	Chemie	Mathematik	Geschichte
3	Mathematik	Physik	Französisch	Biologie	Deutsch
4	Sozialkunde	Englisch	Französisch	Englisch	Mathematik
5	Kunst	Religion	Erdkunde	Religion	Sport
6	Kunst	Deutsch	Musik	Sozialkunde	Sport

Tablo 2- Der Stundenplan der Klasse 10 B

2B Schulsachen bölümünde verilen bir çizgi resimde bile Türk okulundaki bir sınıf verilmiştir. 2C Wie spät ist es? bölümünde saatlerin okunuşunda resmi okunuş ve günlük konuşmadaki okunuş arasında bulunan farklılık belirtilmiştir.

19.08: Es ist 19.08 Uhr.

Resmi saat: Es ist neunzehn Uhr acht.

Günlük konuşma: Es ist acht nach sieben.

Bu günlük yaşama dair ülkebilgisel bir öge olarak kabul edilebilir.

3. Ünite: Zu Hause

3A Meine Familie

3B So kann man aussehen

3C Unsere Wohnung

3D Mein Zimmer

Bu ünite de diğer ünitelerde olduğu gibi ilk iki sayfada altı tane fotoğraf yer almaktadır. Beş kişilik bir ailenin günlük yaşamından kesitler sunan bu fotoğraflar bir Alman ailesine aittir. Görüntüler ünite ile bağlantılı ve amaç kültüre ait bir aileyi görselleştirdiği için öğrencileri oldukça motive edici niteliktedir.

3A Meine Familie

Bu bölümde öğrenciler kendilerini ve aile bireylerini tanıtmaları ve bir kimsenin yaşını söylemeyi öğrenmektedir. Aile bireylerini ifade etmek için tablo 3'de şu kelimeler verilmiştir:

Tablo 3

Maskulinum	Femininum	Neutrum
der Opa	die Oma	das Baby
der Grossvater	die Grossmutter	das Kind
der Onkel	die Tante	
der Sohn	die Tochter	
der Mann	die Frau	
	die Schwester	

Tablo 3- Aile üyeleri

Öğretmen kılavuz kitabında da bu konu ile ilgili olarak “Oma – Opa” kelimelerinin günlük konuşma ifadelerinin olup resmi metinlerde bu kelimelerin kullanılmadığı belirtilmiştir. Bunun dışında Almancada kullanılan Grossvater/ Grossmutter ifadelerinin Türkçede olduğu gibi anne tarafı “dede-anneanne ya da baba tarafı “dede- babaanne” olarak kullanımının olmadığı bunun yanı sıra Onkel kelimesinin sadece amca ya da dayı ifadesini karşılamadığı Tante kelimesinin sadece teyze ya da hala ifadelerini karşılamadığı belirtilmiştir.

3B So kann man aussehen

Bu bölümde öğrenciler kişileri basit cümleler ile tasvir etmeyi öğrenirler. Fiziksel özelliklerini tasvir etmeleri için verilen kelime tablosunda göz renkleri için “braun (kahverengi), blau (mavi), grau (gri) ve grün (yeşil) kelimeleri verilmiştir. Öğretmen kılavuz kitabında da Almancada Türkçede kullanılan “ela, çakır rengi” gibi göz rengi ifadelerinin olmadığı bunun yanı sıra Türkçede de “gri (grau)” göz rengi ifadesinin olmadığı belirtilmiştir.

3C Unsere Wohnung

Bu bölümde alman bir ailenin evine ait iki gerçek fotoğraf verilmektedir. Bir fotoğrafta aile tüm bireyleri ile evin oturma odasında, diğesinde ise anne evin mutfağında görüntülenmiştir. Evin bölümleri anlatılırken koridor, oturma odası, yatak odası, banyo ve mutfaktan bahsedilmiştir. Burada ders sırasında öğrencilerin dikkatini çeken ise misafir odasından bahsedilmemiş olmasıdır. Öğrenciler alman kültüründe misafir odası kavramının bulunmadığını idrak etmişlerdir.

3D Mein Zimmer

Bu bölümde öğrenciler odaları hakkında konuşmayı öğreniyorlar. Sayfada beş tane gerçek fotoğrafa yer verilmiş. Fotoğrafların hepsi alman bir gencin odasından alınan görüntülerdir ve amaç kültürü yansıtan görsel öğelerdir.

4. Ünite: Freizeit ist toll

4A Von morgens bis abends

4B Mein Hund Felix

4C Einkaufen und kochen

4D Im Eiscafe

Ünitenin ilk iki sayfasında alman gençlerinin günlük yaşamlarından kesitler sunan altı fotoğraf bulunmaktadır. Verilen fotoğraflarda alman kültürünü yansıtan öğeler içermektedir.

4A Von morgens bis abends



Bu bölümde, bir alman gencinin günlük yaşamı fotoğraflar ve durumlara uygun olarak verilen fiiller yardımıyla anlatılmaya çalışılmıştır. Bu konuda öğrencilere resimlerle kültürel öğeler aktarılmıştır. Örneğin; okula gitmek fiilinin görselleştirildiği yukarıdaki resimde öğrenci sivil kıyafetleri ile okula gitmektedir. Konunun sonunda öğrencilerden de kendi günlük yaşamlarını anlatmaları istenmiştir. Kültürlerarasılılık durumuna dikkat çekilmiştir.

4B Mein Hund Felix

Bu bölümde, verilen metin bir alman gencin köpeği ile olan ilişkisini anlatmaktadır. Alman kültüründe yaygın olan bu durum verilen metin ve görsellerle öğrenciye sunulmuştur.

4C Einkaufen und kochen

Alışveriş yapmak ve yemek pişirme durumlarını içeren bu konuda sebze-meyve alışverişi yapılacak yerler belirtilmiştir.

*hier man einkaufen

im Lebensmittelgeschäft im Obst-und Gemüseladen auf dem Markt im Supermarkt

Bu bölümde, öğrenciler manav(im Obst-und Gemüseladen), Pazar(auf dem Markt) ve süpermarket(im Supermarkt) den kendilerininde sebze meyve alışverişi yaptıklarını ancak im Lebensmittelgeschäft(gıda dükkanları) nı bilmediklerini ifade ediyorlar. Im Lebensmittelgeschäft alman kültürüne ait bir ögedir.

Öğretmen kitabında “Orange” kelimesi için Almanya’da çoğu kez “Apfelsine” kullanıldığı belirtilmiştir.

4D Im Eiscafe

Bir kafede nasıl sipariş verileceğini ve içeceklerin öğretildiği bu bölümde para birimi olan avro (euro) vurgulanmıştır. Ayrıca öğrencilerden ne gibi şeylerin alman kafelerinde olmayıp türk kahvehanelerinde olduğu hakkında partner çalışması yapılması istenmiş ve kültürlerarası yaklaşıma dikkat çekilmiştir.

5.Ünite: Besondere Tage



5A Einladung

5B Herzlichen Glückwunsch zum Geburtstag

5C Glück gehabt

5D Gute Laune- schlechte Laune

Bu ünitenin ilk iki sayfasında ünitenin başlığına uygun olarak özel günleri belirten altı fotoğraf verilmiştir. A fotoğrafında bir düğün, B fotoğrafında bir doğum günü, C fotoğrafında yeni doğan bir bebek, D fotoğrafında okula yeni başlayan bir çocuk, E fotoğrafında yeni mezun bir öğrenci ve F fotoğrafında sınavdan iyi bir not almış öğrenci bulunmaktadır. Derste öğrencilere bu fotoğrafların onlara neyi ifade ettiğini sorduğumuzda özel günleri ifade ettiğini ancak D ve F Fotoğraflarını anlamadıklarını belirtiyorlar. D ve F fotoğraflarında da Alman kültürüne ait iki kutlama görselleştirilmiştir. 5 nolu resimde iyi not almış bir öğrenci 6 nolu resimde ise, okula yeni başlayan bir çocuk resmedilmiştir. 5 no lu resimde öğrencinin aldığı 25 notuna sevinmesine şaşıyorlar. Bu noktada öğrencilerimize Alman eğitim sistemi ve not sistemine ait bilgiler aktarıyoruz. Alman kültürüne ait bu öğeler öğrencilerin derse olan ilgi ve motivasyonunu arttırmaktadır.

5A Einladung

Geburtstagsparty
zu meinem

16. Geburtstag
 Ich lade dich herzlich
 zu meiner Geburtstagsparty am 8. Mai ein.
 Hoffentlich kannst du kommen!

Wann?

Samstag
 Schillerstraße 28
 16.30 Uhr

Kassel

Deine Laura

Wo?

34121

Bu bölümde, bilgisayarda davetiye hazırlama öğretilmektedir. Verilen bu davetiye öğrenciler tarafından incelendiğinde “ Deine Laura” ifadesi dikkatlerini çekmektedir. Bir samimiyet göstergesi olan bu ifade kültürel bir ögedir.

5B Herzlichen Glückwünsch zum Geburtstag

Doğum günü partisi, doğum gününde ne gibi şeyler dilenileceği, sıra sayıları, aylar ve yılların okunuşu bu bölümde öğretilmektedir.

5C Glück gehabt



Şans konusunun işlendiği bu bölümde Alman kültüründe şans getirdiği düşünülen dört sembol yukarıdaki görsellerle belirtilerek kültürel öge vurgusu yapılmıştır.

Bu konuda ayrıca Alman eğitim sistemindeki not sistemi hakkında öğretmen kitabında aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir:

1= sehr gut

2= gut

3= befriedigend

4= ausreichend

5= mangelhaft

6= ungenügend

Bir öğrenci bir öğretim yılında iki dersten “5” alırsa sınıf tekrarı yapar.

5D Gute Laune-schlechte Laune

“Kendini nasıl hissediyorsun?” sorusunun cevaplandığı bu bölümde kültürel bir öge tespit edilmemiştir.

6. Ünite: Aktiv sein

6A Sport ist international

6B Basketball macht spaß

6C Reisen – womit?

6D Koffer packen

6A Sport ist international

Sporun evrensel olduğunun işlendiği bu bölümde çeşitli spor dalları verilmiş ve hangi sporları yaptığı sorulmuş.

6B Basketball macht Spaß



Bir basketbol takımında oynayan Philipp ile yapılan bir röportaj ve Philipp'e ait fotoğraflar verilmiş. Fotoğraflarda Philipp'in formasında "DiBa" amblemi ve Almanya resmi devlet arması bulunmaktadır. "DiBa" bir alman bankasının amblemidir.

6C Reisen – womit?

Seyahat ve hangi araçlar ile seyahat edilebileceği bu bölümde öğrencilere öğretilmektedir. Ayrıca bu bölümde Almanya'da yaygın olarak kullanılan ICE (intercityexpress) hızlı tren hakkında bilgi verilmiştir.



Die ICE –Züge fahren sehr schnell. Zum Beispiel :

Von Berlin nach Hamburg:1 std.34 Min.

Einige technische Informationen:

- Höchstgeschwindigkeit:300 km/Std.

- Anzahl der Wagen: 5-7
- Bordrestaurant
- Telefon
- Kabelloser (WLAN) Internetzugang

Öğretmen kitabında ise bu konu ile ilgili olarak aşağıdaki bilgiler verilmiştir:

“Türkiye’de birçok otobüs firması bulunmaktadır. Türkler genellikle otobüsle veya uçakla seyahat etmektedir. Arabası olanlar da arabaları ile seyahat etmeyi sevmektedir. Ancak Türkiye büyük bir coğrafyaya sahip olduğundan, mesala İzmir’den Erzurum’a gitmek istendiğinde çok uzun yolculuklar yapmak gerekecektir. Buna karşın Almanya’da ise mesafeler daha kısadır, insanlar daha çok otomobille ve trenle seyahat ederler. Almanlar gemi ile daha çok yabancı ülkelere seyahat ederler. Örneğin; Ostsee üzerinden Danimarka, Norveç, İsveç, Finlandiya, Polonya’ya ve Nordsee üzerinden ise İngiltere’ye seyahat ederler.

Sayfanın son kısmında ise Türkiye’de en yaygın ulaşım aracının ne olduğu sorulmuştur.

6D Koffer packen

Seyahate çıkarken nelere ihtiyaç duyulabileceği bu konuda işlenmektedir. Kültürel bir öge verilmemiştir.

Ülkebilgisel Öğelerin Değerlendirilmesi

Yabancı dil derslerinde eğitim araçları dersin işlenişinde en önemli role sahiptir. Eğitim araçları öğretim programının somutlaştırılmış şeklidir. Öğretim programında öngörülen amaçların gerçekleştirilmesine yarar. Dersin her aşamasının planlı bir şekilde yürütülmesini sağlar. Eğitim aracı öğretmen kitabı, öğrenci kitabı, alıştırma kitabı ve cd’lerden oluşur.

Eğitim araçları birçok açıdan değerlendirilmektedir. Ancak bu çalışma bir ders kitabında geçen ülkebilgisel öğeleri incelediğinden bu bölümde ülkebilgisel içeriği değerlendirmede kullanılacak ölçütler belirtilmiştir. Bu ölçütlerden en kapsamlı olan “Meijer und Jenkins Kriterienkatalog Ölçütleri” ile eğitim aracı değerlendirilmiştir.

“Das Mannheimer Gutachten” Ölçütleri

Ders kitabı çözümlenmesi konusunda yapılan ilk kapsamlı çalışmadır. Federal Almanya’da bilimsel bir araştırma komisyonu tarafından 1974-76 yılları arasında hazırlanmış, 1979’da bazı değişikliklerle yeniden basılmıştır. Ders kitaplarını dilbilim, öğretimbilim ve alman kültürü açısından değerlendirecek kriterler belirlemiştir. (Tapan , 1986: 32).

Ülkebilgisel değerlendirme açısından şu kriterleri öngörmüştür:

- Öğretim amacı: Kitabın öğretim amacı nedir?
- Metin ve iletişim: Metinler iletişim becerisi geliştirmeye katkıda bulunuyor mu?
- Toplumsal gerçekler: Amaç kültür toplumunu oluşturan ögeler yer alıyor mu?
- Yaşam durumları: Amaç kültür yaşamlarını yansıtan bölümler yer alıyor mu?
- Kültürel bakış açısı: Amaç kültüre ilişkin bir bakış açısı sunuyor mu?

“Der Stockholmer Kriterienkatalog” Ölçütleri

Krumm tarafından 1983- 1984 yıllarında ders kitabı analizi hakkında yapılan iki seminer sonucu 1985 yılında oluşturulmuştur.

Bu çalışmada kitap değerlendirmesi 4 bölümde toplanmıştır. Bunlar; eğitim aracının yapısı, öğretim planı ile olan uygunluk ve içerik- ülkebilgisi. Ülkebilgisel öğeleri değerlendirme ölçütlerinde kültür karşılaştırma olanağı olmaması bu değerlendirme kataloğunun büyük bir eksiğidir. Bu çalışma ülkebilgisi ile ilgili olduğu için ülkebilgisel ölçütler aşağıda belirtilmiştir:

Ülkebilgisel değerlendirme açısından şu kriterleri öngörmüştür:

- Eğitim aracında öne çıkan kişiler: Öğrencilerde ilgi uyandıracak karakter bulunuyor mu?
- Eğitim aracında verilen günlük yaşam: Amaç ülkedeki günlük yaşam belirtilmiş mi?
- Coğrafya ve ekonomik yaşam: Eğitim aracı coğrafi yapıyı ve ekonomik yaşamı belirten resimler, bilgiler içeriyor mu?
- Toplum: Eğitim aracı toplumsal güncel durumları içeriyor mu?

- Kültür: Eğitim aracı amaç kültüre ait bayramları, gelenekleri, sanat, müzik, tiyatro ile ilgili öğeler içeriyor mu?
- Edebiyat: Eğitim aracında edebi metinler (şair, kısa öykü) içeriyor mu?
- Tarih: Eğitim aracında tarihi bilgilere yer verilmiş mi?

“Meijer und Jenkins Kriterienkatalog” Ölçütleri İle Değerlendirme

Meijer ve Jenkins “Die Qual der Wahl?” çalışmalarında ülkebilgisel içeriği ele almışlardır. Ülkebilgisel içeriğin öğrencinin dikkatini çekmesi gerektiğini, verilen metinlerin çeşitlilik göstermesi gerektiği, ülkebilgisel verilerin sadece Almanya ile sınırlı kalmaması gerektiği ve öğrencinin kendi kültürü ile amaç kültür arasında kıyaslamalar yapma imkanı sunması gerektiği vurgulanmıştır. Bu çalışmada ülkebilgisel içeriği değerlendirme açısından şu ölçütler vurgulanmaktadır: (Meijer, Jenkins, 1998: 25).

- İşlevsellik:
 - Gerçek bilgiler verilmiş mi?
 - Bilgiler işlevsel mi?
- Amaç grup:
 - Konular amaç grubun yaşantılarına mı ait?
 - Konular amaç grubun perspektifine uygun olarak mı seçilmiş?
- Bölgesel çeşitlilik:
 - Almanya’nın yanı sıra almanca konuşulan diğer ülkeler belirtilmiş mi?
 - Kültürel öğeler bir bölge ile mi sınırlandırılmış- sadece Almanya hakkında mı bilgi veriyor yoksa almanca konuşulan diğer ülkelere ait bilgiler içeriyor mu?
 - Almancanın konuşma alanında bölgesel farklılıklara işaret ediliyor mu?
- Gerçek resimler:
 - Ülke hakkında verilen bütün bilgiler gerçeği yansıtıyor mu?

Verilen bilgiler etkileyici mi?
Sunum amaç grubu yansıtıyor mu?

- **Metin çeşitliliği:**
Bilgilendirici metinler içeriyor mu?(edebi metinler)
- **Önyargılar ve klişeler:**
Önyargılara ve klişelere dikkat çekiliyor mu?
Önyargı ve klişeler ile ilgili alıştırma çeşitleri var mı?
- **Görseller:**
Amaç ülkeye ait resim ve çizimler mevcut mu?
- **Kültürlerarasılık:**
Öğrenci kendi kültürü ile amaç kültür arasında karşılaştırmalar yapabiliyor mu?
Eğitim aracı öğrenci değişimi, mektuplaşma ve video projelerine işaret ediyor mu?
- **Alıştırma çeşitliliği:**
Proje çalışmaları, destekleyici eğitim araçları içeriyor mu?
Eğitim aracı, öğrenciye kendi ilgisiyle içerik araştırma imkanı sunuyor mu?

Değerlendirme

- **İşlevsellik:** Verilen bilgilerin işlevselliğini vurgulayan bu ölçütle eğitim aracı değerlendirildiğinde şu noktalar göze çarpmaktadır: 11. sayfada yer alan haritada Alman edebiyatçılarından Goethe, Schiller, Grimm Kardeşler, ünlü Alman besteci Beethoven, dünya tarihinin en büyük müzik dehası olarak kabul edilen

Mozart, Alman ressam Dürer, Alman masalı Bremen Mızıkacıları, ünlü mimarilerden Hohenzollern Köprüsü, Köln Katedrali ve Brandenburg Kapısı'na simgeleyen çizimler verilmiş, Almanya' da bulunan Hamburg, Berlin, Köln ve Münih, İsviçre'nin başkenti Bern, Avusturya'nın başkenti Viyana yazıyla belirtilmiş, Avusturya' da bulunan ormanları belirtmek için orman çizimi verilmiş ve İsviçre' olarak belirtilen kısımda saat çizimi verilmiştir. Bu harita birçok kültürel öge içermesine rağmen, amaç kültür aktarımı açısından işlevsel değildir. Bu haritada bulunan ögeler, amaç grubun ilgi ve ihtiyaçlarına uygun değildir. Bu ögeler hakkında öğrencilerin ön bilgileri bulunmamaktadır.

- **Amaç Grup:** Genel olarak konular amaç gruba uygun değildir. Ders kitabı ortaöğretim 10. sınıflarda işlenmektedir. Amaç grubun yaş ortalaması 16'dır.
- **Bölgesel Çeşitlilik:** Kitapta bulunan kültürel ögelerin sadece bir bölge ile mi sınırlandırıldığı ya da diğer bölgelere ait bilgilerin verilir verilmeyeceğini sorgulayan bu ölçütle kitap analiz edildiğinde aslında sadece 2 yerde Almanya dışında İsviçre ve Avusturya'ya ait ögelerin bulunduğu göze çarpmaktadır. Bunlardan birincisi sayfa 11'de yer alan almanca konuşulan ülkeler adı altında verilen haritada İsviçre ve Avusturya'nın bulunmasıdır. İkincisi ise sayfa 14'de bulunan "Servus" ve "Grüezi" ifadelerinin kullanımının belirtilmesidir.
- **Gerçek Resim:** Verilen bilgilerin doğruluğunu sorgulayan bu ölçütle kitapta bulunan ülkebilgisel ögeleri değerlendirdiğimizde; bilgilerin doğru olduğu sonucuna ulaşmaktayız. Örneğin ders kitabında sayfa 17'de bazı şehirler ve telefon kodları verilmiştir. Bunlar gerçek telefon kodları ile karşılaştırıldığında doğru olduğu tespit edilmiştir.
- **Metin Çeşitliliği:** Ders kitabında günlük konuşmalarda yardımcı olacak bazı cümle kalıplarına yer verilmiştir. Bunun yanı sıra öğrencinin anlayabileceği düzeyde birkaç okuma parçası bulunmaktadır. Edebi metinler yer almamaktadır.
- **Önyargılar ve Klişeler:** Önyargılar ve klişeler kitapta yer almamıştır.

- **Görseller:** Kitapta toplam olarak 113 adet görsel bulunmaktadır. Bunları çeşitlerine göre tablo 4'deki gibi ikiye ayırabiliriz.

Tablo 4

Fotoğraf	92
Çizim	21

Tablo 4- Ders kitabında bulunan fotoğraf ve çizim sayıları

- Bunları ünitelere göre belirlemeye çalışırsak;

Tablo 5

Das sind wir	14
in der Schule	11
Zu Hause	17
Freizeit ist toll	30
Besondere Tage	19
Aktiv sein	21

Tablo 5- Ders kitabında bulunan görsellerin ünitelere göre dağılımı :

Fotoğraf ve çizimleri işlevsellikleri açısından incelediğimizde fotoğraflar kültür aktarımında çizime göre daha başarılıdır. Çizimler öğrenci grubuna uygun değildir, öğrenciler tarafından gerçekçi bulunmamaktadır.

Kültürel öğeler içeren fotoğraflar: 1. ünite 13. sayfada bulunan D fotoğrafı, 16. sayfada bulunan fotoğraf, 3. ünite 28. ve 29. sayfada bulunan A ve C fotoğrafları, 32. sayfada bulunan 2 fotoğraf, 33. sayfada bulunan fotoğraflar, 4. ünite 36, 37, 38 ve 39'da bulunan fotoğraflar, 5. ünite 44, 45 ve 48'de bulunan fotoğraflar, 6. ünite 52, 53, 55 ve 56'da bulunan fotoğraflardır. Bu fotoğraflar ek olarak çalışmanın sonunda verilmiştir.

- **Kültürlerarasılılık:** Öğrenciye kendi kültürü ile amaç kültür arasında karşılaştırma yapabilme imkanını sorgulayan bu ölçütle kitabı değerlendirdiğimizde, bu tür kıyaslamalara aşağıda belirtilen sayfalarda yer verildiğini görmekteyiz.
 - 1. ünite sayfa 12 ve 13'te verilen görseller öğrenciye, kendi kültürü ve amaç kültür arasında okul giyimi konusunda kıyaslama imkanı bulmaktadır.
 - 4. ünite 41. sayfada im Eiscafe başlıklı bölümde öğrencilerden konusu "Türk kahvehanelerinde olup da alman kafelerinde olmayan neler var" olan bir partner çalışması yapmaları isteniyor. Burada öğrenciler kendi kültürü ile amaç kültür arasında kıyaslama yapma imkanı bulmaktadırlar.
 - 7.ünite 56. sayfada Reisen- womit? konusunda Almanların seyahat araçları hakkında bilgi veriliyor. Ders sonunda öğrencilere şu soru yöneltilmektedir: "Türkler en çok ne ile seyahat ederler?" Burada öğrenciler iki kültür arasında kıyaslama yapma fırsatı buluyorlar.
- **Alıştırma Çeşitliliği:** Ders kitabı alıştırmaları çeşitliliği yönüyle incelendiği zaman alıştırmalar genellikle verilen kalıpların tekrar kullanımı ile pekiştirilmesini hedeflemektedir. Sayfa 34, 42, 50 ve 58'te öğrencilerden proje çalışmaları yapmaları isteniyor. Ders kitabında çok fazla alıştırmalar bulunmamaktadır. Alıştırmalar eğitim aracının alıştırmaları kitabında verilmiştir. Bu alıştırmalarda öğrenciyi ülkebilgisine yöneltecek öğeler bulunmamaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ

İncelenen eğitim aracı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları İkinci Yabancı Dil Almanca Dersi Öğretim Programı'na uygun olarak 10. sınıflar için hazırlanmıştır. Program iletişimsel yaklaşım temel alınarak hazırlanmıştır. Programda kazanımlar dört dil becerisi ve öğrenci merkezli yaklaşıma göre düzenlenmiştir. Ayrıca programın vizyonunda “kendi değerlerini fark edebilen, farklı olana hoşgörü gösterebilen, çok dilli ve çok kültürlü, evrensel değerleri tanıyan bireyler yetiştirmek” ifadesi dikkat çekmektedir. Vizyon bölümünde verilen bu ifade ile ülkebilgisinin eğitim programında yer aldığı söylenebilir.

Araştırmada öncelikle ülkebilgisi kavramının ne olduğu açıklanmış ve incelenen ders kitabındaki ülkebilgisel öğeler belirlenmiştir. Yapılan kütüphane araştırmalarında, eğitim araçlarını ülkebilgisel içerik açısından değerlendiren üç ölçüte ulaşılmıştır. Bu ölçütlerden “Meijer und Jenkins Kriterienkatalog zur Beurteilung landeskundlicher Inhalte in Lehrwerken” ölçütü kültürlerarasılılık durumuna dikkat çektiği için eğitim aracı bu ölçüt ile değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede eğitim aracında ülkebilgisel öğeler -özellikle sayfa 11’de birçok öge-bulunduğu, amaç dil kullanım alanında bölgesel farklılıkları belirten iki öge bulunduğunu, verilen öğelerin gerçek bilgiler olduğu, görseller açısından hem çizim hem gerçek fotoğraflar kullanıldığı, 1. ünite, 4. ünite ve 7. üniteye öğrencilere kendi kültürü ve amaç kültür arasında kıyaslama yapma imkanı sunulduğu, metin çeşitliliğinin fazla olmadığı, amaç kültüre ait ön yargı ve klişelere yer verilmediği ve eğitim aracının öğrenciye kendi ilgisiyle içerik araştırma imkanı sunmadığı tespit edilmiştir. Eğitim aracı kültür aktarımı konusunda yetersizdir. Bu yetersizliğin nedeni kültürel öğeler seçiminde öğrenci grubunun (yaşı, ilgisi) dikkate alınmamış olması ve görsellerle belirtilen ülkebilgisel öğelerin metinlerle desteklenmemiş olmasıdır. Özellikle sayfa 11’de amaç kültüre ait birçok öge verilmiştir, bu öğeler amaç grup tarafından anlaşılmadığı için kültür aktarımı gerçekleşmemektedir.

Burada bulunan öğelerin birçoğu hakkında öğrencilerin ön bilgileri bulunmamaktadır. Bu haritada öğrencilerin ön bilgisi olan görseller verilmiş olsaydı amaç kültür aktarımında daha etkin olurdu. Bu haritanın ilk almanca derslerinde işlenmesi, öğrencilerde dersin öğrenilebilirliği konusunda “zor” önyargısını oluşturduğu gözlenmiştir. Bu haritada verilen öğeler kitabın sonraki bölümlerinde kullanılmış olsaydı amaç kültür aktarımı gerçekleşebilirdi. Birinci ünite Avusturya ve İsviçre’ye ait selamlaşma ve vedalaşma ifadelerinin verilmesi öğrencilerin ilgisini çekmektedir. Bunun dışında 1D bölümünde verilen şehirler ve telefon kodları gerçek bilgilerdir. İkinci ünite ise amaç kültüre ait hiçbir öge içermemektedir. Okul konusunun işlendiği bu bölümde birçok kültürel öge verilebilirdi. Alman okullarındaki sınıf görselleri ile bir derste geçen diyalog verilebilirdi. Üçüncü ünite verilen görseller amaç kültürü yansıtmaktadır. Bu ünite öğrenciler Alman aile yapısı ve Türk aile yapısını kıyaslama fırsatı bulmaktadır. Dördüncü ünite verilen görseller yardımıyla amaç kültür yansıtılmıştır. Bu ünite Einkaufen und kochen bölümünde birçok kültürel öge verilebilirdi ancak verilmemiştir. Beşinci ünite amaç kültürün en yoğun olarak görsellerle verildiği bölümdür. Bu ünite Almanlara ait özel günler, eğitim sistemi ve şans getiren semboller konusunda bilgiler verilmiştir. Sınıf içinde uygulama anında bu ünite motivasyon oldukça yüksektir. Altıncı ünite verilen Almanya ulaşım sistemi hakkındaki bilgiler ve öğrencilere Türkiye’de hangi ulaşım aracının kullanıldığı sorusu ile öğrenci iki kültür arasında kıyaslama yapma fırsatı bulmaktadır. Eğitim aracında bulunan “Laura” adlı karakterin öğrencilerde antipati oluşturduğu ve sosyal paylaşım sitelerinde bu karakter hakkında olumsuz düşünceler belirttikleri gözlemlenmiştir. Ders kitabına yardımcı araçlar olarak verilen alıştırma kitabı ve ses cd sinde kitaptan farklı öğeler bulunmamaktadır. Alıştırma kitabında öğrencilerden iki kültürü karşılaştırabilecekleri yazma becerilerini geliştirici alıştırmalar yer alabilirdi. Öğretmen kitabında ülkebilgisel bilgiler bazı bölümlerde verilmiştir. Bunlar araştırmada ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Eğitim aracında amaç kültür insanını anlatan hiçbir öge bulunmamaktadır. Öğrenci grubu bir Almanın ne gibi karakteristik özellikler taşıdığı konusunda bilgi edinmemektedir. Eğitim aracının, öğretim programı vizyonunda belirtilen “çok dilli ve çok kültürlü bireyler yetiştirmek” ifadesine hizmet etmediği belirlenmiştir.

ÖNERİLER

Yabancı dil öğretiminde ortaya çıkan yenilikler her zaman takip edilmelidir. Ülkemizin eğitim programlarını yansıtan öğretim programları da bu gelişmelere uygun olarak hazırlanmalı ve güncellenmelidir.

Hazırlanan öğretim programlarına ait eğitim aracı da hazırlanırken amacın ne olduğu, öğrenci grubuna uygunluğu mutlaka araştırılmalıdır. Öğrenci grubunun ilgi duyacağı konulara yer verilmelidir. Öğrencilerin ilgi duyduğu derslerde başarı oranı daha yüksek olacaktır. Dil öğretiminde amaç; sadece dilin yapısını, kurallarını öğretmek değil, aynı zamanda öğrencide yabancıya – yabancı olana karşı hoşgörü ve tolerans kavramını da oluşturmaktır. Bunun için de öğrenci öncelikle yabancı dil kültürünü tanımalıdır. Hazırlanan eğitim araçlarında kendi kültürü ve yabancı kültür arasında kıyaslama yapabileceği konulara daha çok yer verilmelidir.

Bu çalışmada incelenen ders kitabında 2. ünite de bir Alman sınıfının görselleri verilmesi, 4. ünite de Almanların yemek öğünleri- yemek çeşitleri hakkında bilgi verilmesi, 5. ünite de Alman kültüründe çocuğun okula başladığı ilk günü belirten D fotoğrafının bir metinle işlenmesi amaç kültür yansıtmasında daha etkili olabilirdi. Eğitim aracında verilen kültürel öge içeren görseller metinlerle desteklenmelidir. Özellikle amaç kültür insanının karakteristik özellikleri de verilmelidir. Bu eğitim aracında Almanların tipik özellikleri (dakik, disiplinli olmaları, vs.) vurgulanabilirdi. Öğrenci ilk kez Alman Dili ile karşılaşmaktadır. Yeni dil ile birlikte yeni kültürle de karşı karşıya gelmektedir. Öğrendiği dilin insanını da tanımalı, kendinden farklı olanı anlamalı ve hoşgörü kavramını oluşturmalıdır. Eğitim aracı yeniden gözden geçirilmeli ve öğrenci grubuna daha uygun, amaç kültürün günlük yaşamlarına ait öğeler içeren yeni ders kitapları hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- ABCD Thesen.(1990). **IDV Rundbrief, Der internationale Deutschlehrerverband.** Sayı 45, Sayfa 15, <http://www.idvnetz.org/publikationen/rundbrief> [Erişim Tarihi: 22.02.2010].
- Akarsu, Berrin. (1998). **Dil – Kültür Bağlantısı.** İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Asutay, H. (2003). “Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Bağlamı ve Öteki Dil”. **Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.** Sayı 118, ss. 26–29.
- Aytaç, Gürsel. (1990). **Çağdaş Alman Edebiyatı.** Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Başaran, Bora. (2002). “Lehrbuchanalyse “Hallo Freunde!- 6” im Bereich Deutsch als zweite Fremdsprache an den Türkischen Primarschulen (am Beispiel der Lehrenden und des curriculums)”. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayrak, Ayhan. (2006). “Landeskundliche Elemente im Lehrwerk Hier sin Wir” **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.** Sayı 107.
- Biechele und Padros. (2003) **Didaktik der Landeskunde, Fernstudienheit 31.** München: Langenscheidt.
- Buttjes, D. (1989) **Landeskunde – Didaktik und landeskundliches Curriculum, İn Bausch/Christ/Hüllen/Krumm: Handbuch Fremdsprachunterricht.** Tübingen: Francke Verlag.
- Cangil, Binnur Erişkon. (2002). **Landeskunde in den türkischen Lehrwerken für Deutsch als zweite Fremdsprache, Sprache und Kultur, mehr Sprachemehr sprachig- mit Deutsch, didaktische und politische Perspektiven aus türkischer Sicht.** Aachen: Shaker Verlag.
- Çelikleş, Meltem. (2000). “Dili Dillendiren İnsan”. **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi.** Cilt 17, Sayı 2, ss. 133–139.
- Çetinkaya, Yasemin. (2008). “Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Öğelerin Etkisi ve Bu Öğelerin Yabancı Dil Kitaplarında Uygulanış Biçimi”. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Dellal, Nevide. (2003). **Pädagogisch – orientierte Reformbemühungen in Fremdsprachenunterricht, in Gündoğdu, Mehmet / Ülkü, Candan (hrs.) Germanistische Untersuchungen aus türkischer Perspektive.** Aachen: Shaker Verlag.
- Dellal, Nevide. (2005). “Interkulturelles Lernen in der Unterrichtspraxis Ergebnisse einer empirischen Forschung an zwei Anadolu Gymnasien”. **Zeitschrift für interkulturellen Fremdsprachenunterricht.** <http://www.ualberta.ca/german/ejournal>. [Erişim Tarihi: 01.04.2009].
- Erdmenger, Manfred (1996). **Landeskunde im Fremdsprachenunterricht, Max Heuber.** Ismaning: Verlag.
- Gencer, Özlem. (2009). “Eğitim Fakülteleri Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı Derslerinde Yabancı Kültürle Karşılaşma ve Önyargılar Ampirik- Nitel Bir Araştırma”. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Genç, Ayten. (2004). “Lern mit uns Adlı Almanca Öğretmen Kitaplarında Ülkebilgisi”. **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.** Cilt:14, Sayı 1, ss 91–102. http://web.firat.edu.tr/sosyalbil/dergi/arsiv/cilt_14/sayi1/091-102.pdf. [Erişim Tarihi: 10.05.2010].
- Griesbach, Schulz. (1967). **Deutsche Sprachlehre für Ausländer.** München: Hueber.
- Gür, Sertan. (2007). “Alltagwissen und landeskunde in den Lehrwerken hier sind wir- Hallo Freunde 8 eine Bildanalyse im Bereich Deutsch als Fremdsprache”. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürbüz, Şamil. (2001). “İlk ve ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimindeki Sorunların Analizi ve Değerlendirilmesi”. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İnan, Mehmet Sıraç. (2008). **Alman Edebiyatı Tarihi.** Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü.
- Kaptan, Saim. (1991). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri.** Ankara: Tekışık Web Ofset

- Krumm, Hans-Jürgen. (1994). **Mehrsprachigkeit und interkulturelles Lernen , Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache.judicium**. München: Verlag.
- Lüger, Heinz- Helmut (1991). “Landeskunde - Aspekte eines problematischen Begriffs”. **Beiträge zur Fremdsprachenvermittlung aus dem Konstanzer**. SLI. S. 22-23.
- MEB. (2009). **Deutsch ist Spitze**. İstanbul: MEB Devlet Kitapları.
- MEB. (2006). **Ortaöğretim Kurumları 10,11 ve 12. Sınıf İkinci Yabancı Dil Almanca Dersi Öğretim Programı**. Ankara: MEB Devlet Kitapları.
- Mebus, Gudula, Pauldrach, A., Rall, M., Rösler, D., Sprachbrücke. (1989). **Deutsch als Fremdsprache**. Stuttgart: BD.2, Klett.
- Meijer,Dick , Jenkins, Eva Maria. (1998). **Landeskundliche Inhalte- die Qual der Wahl? Kriterienkatalog zur Beurteilung von Lehrwerken, in Fremdsprache Deutsch**. Klett Verlag.
- Mollaoğlu, Arzu. (2008). “Landeskunde und Interkulturelles Lernen”. **Almanca Dil Dergisi**. Sayı 2, Sayfa 28.
- Neuner, Gerhard ve Hunfeld, Hans. (1993) **Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts Fernstudienheit 4**. Berlin: Langenscheidt.
- Ozil, Şeyda .(1991). “Dil ve Kültür, Çağdaş Kültürümüz, Olgular- Sorunlar”. **Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları**. ss. 95-115.
- Ömür, Faik. (2009). “İkinci Yabancı Dil Öğrenirken Anadilden veya Birinci Yabancı Dilden Kaynaklanan Olumsuz Aktarımlar”. **International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Türkic** <http://www.turkishstudies.net/makaleler> [Erişim Tarihi:07.03.2011].
- Pauldrach, Andreas. (1992). “Eine unendliche Geschichte- Anmerkungen zur Situation der Landeskunde in den 90 er Jahren”.**Fremdsprache Deutsch Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterrichts**. München: Klett Verlag. 6 (1992), 4-15.
- Penning, Dieter. (1995). “Landeskunde als Thema des Deutschunterrichts- fachübergreifend und/oder fachspezifisch?” **In: Info DAF**. 6 (1995), 626 - 640.
- Picht, Robert. (1995). **Kultur und Landeswissenschaft in Handbuch Fremdsprachenunterricht (Hrsg. Karl- Richard Bausch, Herbert Christ, Hans Jürgen Krumm)**. Tübingen: Anna Franke Verlag.

- Tapan, Nilüfer. (1986). “Ortaöğretim Almanca Ders Kitaplarına Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Yaklaşım”. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tapan, Nilüfer. (1990). “Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Kültür Bağlamının Değerlendirilmesi”. **Alman Dili Edebiyatı Dergisi**. Sayı VIII, ss. 55-68, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Thomas, Alexander. (1993). **Psychologie interkulturellen Lernens und Handelns, in: Kulturvergleichende Psychologie**. Göttingen: Hogrefe Verlag für Psychologie.
- Uslu, Zeki. (2008). **Einführung in die Linguistik Ein Lehrbuch für Studierende des Faches Deutsch als Fremdsprache**. Diyarbakır: D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Uslu, Zeki. (2009). “Interkulturelles Lernen –Ein Neues Konzept im Fremdsprachenunterricht”. Dicle Üniversitesi Mimarlık Mühendislik Fakültesi Konferans Salonu, 12 Mayıs 2009, Saat: 15.00.
- Uyar, BERİN. (2007). “Eyleme ve Üretime Dayalı Karşılaştırmalı Kültür Çalışmaları Dersi: Don Kişot ile Nasreddin Hoca’yı Tanıştırmak”. **Dil Dergisi**. Sayı 135, ss. 45-57. DOI: [10.1501/Dilder_000000006](https://doi.org/10.1501/Dilder_000000006)
- Ünver, Şerife. Asya Ülkelerinde Üniversite Düzeyinde Almanca Öğrenenlerin Ülkebilgisine Yönelik İlgi Alanlarını Gösteren Araştırma Sonuçları, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 29, Sayfa 213-221, 2005
- Yılmaz, Hasan. (2009). “Hedef Kültürde Doğru İletişim İçin Uygun Kelime Edinimi”. **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Sayı 21, ss. 509–513.
- Yücel, Erdinç. (2006) “Die Schwierigkeiten der Kulturspezifischen Variante des Fremdsprachenerwerbs am Beispiel türkischer Deutschlerner”. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zeuner, Ulrich. (2001). Landeskunde und interkulturelles Lernen Eine Einführung. <http://www.scribd.com/doc/16864829> [Erişim Tarihi: 17.06.2010].
- <http://www.biyografi.info/kisi/albrecht-durer> [Erişim Tarihi:12.04.2010].
- <http://kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=1542> Wolfgang Amadeus Mozart [Erişim Tarihi:15.04.2010].
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Bremen_mızıkacıları [Erişim Tarihi:10.05.2010].
- (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Brandenburg>) [Erişim Tarihi:10.05.2010].

(<http://tr.wikipedia.org/wiki/Katedral>) [Erişim Tarihi:10.05.2010].

(<http://tr.wikipedia.org/wiki/Hohenzollern>) [Erişim Tarihi:10.05.2010]

EKLER

Ek- 1: Ülkebilgisel Öğeleri İçeren Örnek Resimler

ÜLKEBİLGİSEL ÖGELERİ İÇEREN ÖRNEK RESİMLER













ÖZGEÇMİŞ

02.10.1984'de Kahramanmaraş'ın Türkoğlu ilçesinde doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Kahramanmaraş ta tamamladı. 2002 yılında Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Almanca öğretmenliği bölümünde lisans eğitime başladı ve 2007'de lisans eğitimini tamamladı. 2008 yılında Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde lisansüstü eğitime başladı. 2008 yılından itibaren Diyarbakır Nevzat Ayaz Anadolu Lisesi'nde almanca öğretmeni olarak çalışmaktadır.